

Seriya europskih ugovora, ETS br. 192

**KONVENCIJA O KONTAKTU
KOJI SE TIČE DJECE**

Strazbur, 15.V.2003. godine

Preambula

Države članice Vijeća Europe i ostale njegove potpisnice,

Uzimajući u obzir Europsku konvenciju o priznavanju i provedbi odluka koje se tiču starateljstva nad djecom i ponovnog stjecanja starateljstva nad djecom od 20. svibnja 1980. godine (ETS br. 105);

Uzimajući u obzir Hašku konvenciju od 25. listopada 1980. godine o civilnim aspektima međunarodnog nasilja nad djecom i Hašku konvenciju od 19. listopada 1996. godine o nadležnosti, važećem zakonu, priznavanju, provedbi i suradnji glede roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece;

Uzimajući u obzir Pravilo Vijeća (EC) br. 1347-2000 od 29. svibnja 2000. godine o jurisdikciji i priznavanju i provedbi presuda o pitanjima bračne zajednice i pitanjima roditeljske odgovornosti za djecu oba supružnika;

Priznajući da su, kako je dato u različitim međunarodnim zakonskim dokumentima Vijeća Europe kao i članku 13 Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta od 20. studenog 1989. godine, najbolji interesi djece u prvom planu;

Svjesni potrebe za daljnjim odredbama za zaštitu kontakta između djece i njihovih roditelja i ostalih osoba koje imaju obiteljske veze s djecom, kako je zaštićeno člankom 8 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda od 4. studenog 1950. godine (ETS br. 5);

Uzimajući u obzir članak 9 Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta koja predviđa pravo djeteta koje je odvojeno od jednog ili oba roditelja, da redovito održava osobne veze i izravni kontakt sa oba roditelja osim u slučaju kada je to suprotno najboljim interesima djeteta;

Uzimajući u obzir stavak 2 članka 10 Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, koja predviđa pravo djeteta čiji roditelji prebivaju u različitim državama da redovito održava, osim u izuzetnim situacijama, osobne odnose i izravne kontakte sa oba roditelja;

Svjesni da je poželjno da se priznaju prava djece a ne samo prava roditelja;

Dogovorivši se sukladno tome da se pojam "pristup djeci" zamijeni pojmom "kontakt koji se tiče djece" ;

Uzimajući u obzir Europsku konvenciju o ostvarivanju dječijih prava (ETS br. 160) i želju da se promoviraju mjere za pomoć djeci u pitanjima koja se tiču kontakta sa roditeljima;

Složivši se o potrebi da djeca imaju kontakt ne samo s oba roditelja već i s nekim drugim osobama koje su u obiteljskim vezama s djecom i važnosti da roditelji i te ostale osobe ostanu u kontaktu sa djecom, pod uvjetom da je sve u najboljem interesu djeteta;

Uočavajući potrebu da se promovira da države usvoje zajednička načela glede kontakta koji se tiče djece, posebice s ciljem olakšavanja primjene međunarodnih dokumenata u ovoj oblasti;

Shvatajući da je mnogo izvjesnije da mašinerija uspostavljena da se ostvare inozemni nalozi koje se odnose na kontakt sa djecom pruži zadovoljavajuće rezultate kada su načela na kojima se zasnivaju ti inozemni nalozi slični načelima države koja ostvaruje te naloge iz inozemstva;

Prepoznajući potrebu da se, kada djeca i roditelji i ostale osobe koje imaju obiteljske veze sa djecom žive u različitim državama, ohrabre sudbene vlasti da češće koriste prekogranični kontakt i povećaju povjerenje svih uključenih osoba da će se djeca vratiti nakon okončanja tog kontakta;

Primjećujući da bi odredba o efikasnoj zaštiti i dodanim jamstvima osigurala povratak djece, posebice, na kraju prekograničnog kontakta;

Primjećujući da je potreban dodani međunarodni dokument koji predviđa rješenja koja se posebice odnose na prekogranični kontakt koji se tiče djece;

Sa željom da uspostave suradnju između svih centralnih organa i drugih tijela kako bi se promovirao i poboljšao kontakt između djece i njihovih roditelja, i ostalih osoba koje imaju obiteljske veze sa tom djecom, i kako bi se posebice promovirala suradnja sudova u slučajevima koji se odnose na prekogranični kontakt;

Su se dogovorile slijedeće:

POGLAVLJE I – PREDMET KONVENCIJE I DEFINICIJE

Članak 1 – Predmet Konvencije

Predmet ove Konvencije je slijedeće:

- a odrediti opća načela koja će se primjenjivati na naloge o kontaktu;
- b odrediti prikladne zaštitne mjere i jamstvo kako bi se osiguralo propisno ostvarivanje kontakta i neposredni povratak djece na kraju razdoblja kontakta;
- c uspostaviti suradnju između centralnih organa, sudbenih organa i ostalih tijela kako bi se promovirao kontakt između djece i njihovih roditelja, i osoba koje su u obiteljskim vezama sa djecom.

Članak 2 – Definicije

Za potrebe ove Konvencije:

a "*kontakt*" označava:

i boravak djeteta na određeno vrijeme ili sastanak sa osobom navedenom u člancima 4 i 5 sa kojima ono stalno ne živi;

ii svaku vrstu komunikacije između djeteta i te osobe;

iii pružanje informacija takvoj osobi o djetetu ili djetetu o takvoj osobi.

b "*nalog za kontakt*" označava sudbeno rješenje koje se odnosi na kontakt, uključujući suglasnost za kontakt koju je potvrdio nadležni sudbeni organ ili koje je formalno primljeno ili registrirano kao autentični dokument i kao takav je primjenljiv;

c "*dijete*" označava osobu mlađu od 18 godina za koju se izdaje ili izvršava nalog za kontakt u Državi članici;

d "*obiteljske veze*" označava bliski odnos kao što je između djeteta i njegovih bake i djeda ili braće i sestara, koji se zasniva na zakonu ili na *de facto* obiteljskom odnosu;

e "*sudbeni organ*" označava sud ili upravni organ koji ima ista ovlaštenja.

POGLAVLJE II – OPĆA NAČELA KOJI SE PRIMJENJUJU NA SUDBENE NALOGE O KONTAKTU

Članak 3 – Primjena načela

Države članice će usvojiti takve zakonodavne i druge mjere koje budu potrebne da se osigura da sudbeni organi primjenjuju načela iz ovog poglavlja kada sačinjavaju, mijenjaju, suspendiraju ili povlače naloge za kontakt.

Članak 4 – Kontakt između djeteta i njegovih roditelja

1 Dijete i njegovi roditelji imaju pravo da steknu ili održavaju redovan kontakt jedni s drugima.

2 Takav kontakt može biti ograničen ili isključen samo kada je to potrebno u najboljem interesu za dijete.

3 Kada nije u najboljem interesu djeteta da se ostvari nenadzirani kontakt sa jednim od njegovih ili njenih roditelja razmotrit će se mogućnost nadziranog osobnog kontakta ili drugih oblika kontakta sa roditeljem.

Članak 5 – Kontakt između djeteta i osoba koje nisu njegovi roditelji

1 Pod uvjetom da je u najboljem interesu djeteta, kontakt se može uspostaviti između djeteta i osoba koje nisu njegovi roditelji ali su u obiteljskim vezama sa njim.

2 Države članice mogu slobodno proširiti ovu odredbu na druge osobe koje nisu navedene u stavku 1, a kada se izvrši takvo proširenje, države mogu slobodno odlučiti koje će aspekte kontakta primijeniti, kako je definirano člankom 2 slovo *a*.

Članak 6 – Pravo djeteta da bude obaviješteno, konzultirano i da izražava svoje mišljenje

1 Dijete za koje se prema domaćem zakonu smatra da ima dostatnu moć rasuđivanja ima sva prava, osim u slučaju da se to pokaže suprotno njegovim najboljim interesima;:

- da prima sve relevantne informacije;
- da ga konzultiraju;
- da izražava svoje mišljenje.

2 Dužna pozornost se mora posvetiti tim mišljenjima i iskazanim željama i osjećajima djeteta.

Članak 7 – Rješavanje sporova koji se odnose na kontakt

Kada rješavaju sporove koji se odnose na kontakt, sudbeni organi će poduzeti sve prikladne mjere:

- a da oba roditelja budu obaviještena o važnosti da njihovo dijete i oboje njih uspostave i održavaju redovit kontakt sa svojim djetetom;
- b da ohrabre roditelje i ostale osobe koje su u obiteljskim vezama s njim da postignu prijateljski dogovor oko kontakta, posebice korištenjem obiteljskog posredovanja i ostalim procesima za rješavanje sporova;
- c da osiguraju, prije donošenja odluke, da oni dobiju dostatno informacija, posebice od strane nositelja roditeljske odgovornosti, kako bi donijeli odluku u najboljem interesu djeteta i, gdje to bude potrebno, dobiju daljnje informacije od drugih relevantnih tijela ili osoba.

Članak 8 – Suglasnosti za kontakt

1 Države članice će poticati, sredstvima za koja smatraju da su prikladna, roditelje i ostale osobe koje su u obiteljskim vezama sa djetetom da se pridržavaju načela iznijetih u člancima 4 do 7 kada prave ili mijenjaju suglasnosti za kontakt s djetetom. Te suglasnosti bi trebalo da budu u pisanoj formi.

2 Nakon zahtjeva, sudbeni organi će, osim u slučaju da domaći zakoni predviđaju drugačije, potvrditi suglasnost o kontaktu koji se tiče djeteta, osim ukoliko to nije u suprotnosti sa najboljim interesima djeteta.

Članak 9 – Provedba naloga za kontakt

Države članice poduzet će sve nužne mjere da osiguraju da se nalozi za kontakt provedu.

Članak 10 – Zaštitne mjere i jamstvo koje treba dati vezano za kontakt

1 Svaka država članica osigurat će i promovirati korištenje zaštitnih mjera i jamstva. Putem centralnog organa će obavijestiti generalnog tajnika Vijeća Europe u roku od tri mjeseca nakon stupanja na snagu Konvencije za tu državu članicu, o najmanje tri zaštitne mjere i jamstvo koje se nalaze u domaćem zakonu uz zaštitne mjere i jamstvo navedene u stavku 3 članka 4 i slovu *b* stavka 1 članka 14 ove Konvencije i odmah će obavijestiti o promjenama u tim mjerama i jamstvu.

2 Kada okolnosti slučaja tako zahtijevaju, sudbeni organi mogu, u svako vrijeme, izdati sudbeni nalog uz obvezne zaštitne mjere i jamstvo koji će osigurati da se nalog provede i da se ili dijete vrati nakon razdoblja kontakta na mjesto gdje stalno živi ili da on ili ona ne budu nezakonito odvedeni.

a Zaštitne mjere i jamstvo kojima se osigurava provedba naloga mogu da se posebice sastoje od:

- nadziranja kontakta;
- obveze da osoba osigura troškove putovanja i smještaja djeteta, kako to bude prikladno, ili svake druge osobe koja je u pratnji djeteta;
- da osoba s kojom dijete stalno živi deponuje jamstvo kojim se osigurava da osoba koja traži kontakt sa djetetom neće biti spriječena da ima takav kontakt;
- novčane kazne za osobu s kojom dijete stalno živi ukoliko ta osoba odbije da se povinuje nalogu za kontakt.

b Zaštitne mjere i jamstvo kojima se osigurava povratak djeteta ili spriječava nezakonito odvođenje, može da se posebice sastoji od:

- predaje putovnice ili identifikacijskih dokumenata i, gdje to bude prikladno, dokumenta koji pokazuje da je osoba koja traži kontakt obavijestila nadležno konzularno tijelo o takvoj predaji tijekom razdoblja kontakta;
- financijsko jamstvo;
- zalog na nekretnine;
- obvezivanje ili jamstvo na sudu;
- obveze osobe koja ima kontakt sa djetetom da se prijavljuje redovito sa djetetom kod nadležnog organa kao što je socijalna ustanova za mlade ili policijska stanica, u mjestu gdje će se obaviti kontakt;

- obvezu osobe koja traži kontakt da pokaže dokument kojeg izdaje država u kojoj će se kontakt obaviti, koji potvrđuje priznavanje i izjavu o punovažnosti starateljstva ili sudbenog naloga ili oboje prije nego što se izda sudbeni nalog ili prije nego što se desi kontakt;
- nametanje uvjeta u svezi mjesta gdje će se kontakt obaviti i, gdje je to prikladno, registracije u svaki nacionalni ili međugranični sustav, zabrane sprječavanja djeteta da napusti državu u kojoj će se obaviti kontakt.

3 Svaka takva zaštitna mjera i jamstvo bit će u pismenom obliku ili potvrđena pismeno i predstavljat će dio naloga za kontakt ili ovjrenog sporazuma.

4 Ako zaštitne mjere ili jamstvo treba provesti u drugoj državi strani, sudbeni organ će dati prioritet onim mjerama i jamstvima uz koje može da se vrši provedba u toj državi strani.

POGLAVLJE III – MJERE ZA PROMIDŽBU I UNAPRJEĐENJE PREKOGRANIČNOG KONTAKTA

Članak 11 – Centralni organ

1 Svaka država strana će imenovati centralni organ da obavlja funkcije date ovom Konvencijom u slučajevima prekograničnog kontakta.

2 Federalne države, države sa više od jednog pravnog sustava ili države koje imaju autonomne oblasti mogu slobodno imenovati više od jednog centralnog organa i odrediti teritorijalni ili osobni obujam njihovih funkcija. Kada neka država imenuje više od jednog centralnog organa, odredit će i centralni organ kojem se upućuju obavijesti radi upućivanja istih prikladnom centralnom organu u toj državi.

3 Generalni tajnik Vijeća Europe bit će obaviješten o tom imenovanju iz ovog članka.

Članak 12 – Dužnosti centralnog organa

Centralni organi država strana će:

- a surađivati jedni s drugima i promovirati suradnju između nadležnih organa, uključujući sudbene organe, u svojim zemljama kako bi se postigli ciljevi Konvencije. Organi će djelovati brzo, koliko god je to potrebno;
- b glede olakšavanja operativnosti ove Konvencije, poslati jedni drugima zahtjev sa informacijama koje se odnose na njihove zakone o roditeljskim odgovornostima, uključujući kontakt i sve detaljnije informacije koje se tiču zaštitinih mjera i jamstva uz one koje su već date sukladno sa stavkom 1 članka 10, i svoje dostupne službe (uključujući pravne službe, javne ili druge) kao i informacije o promjenama u tim zakonima i službama;
- c poduzeti sve prikladne korake kako bi se otkrilo boravište djeteta;

- d osigurati prosljeđivanje zahtjeva za informacijama koje dolaze od nadležnih organa i koje se odnose na pravna i činjenična pitanja u svezi sa neriješenim postupcima;
- e obavještavati jedni druge o svim teškoćama koje mogu da nastanu u primjeni Konvencije i, koliko je god moguće, eliminirati prepreke u njenoj primjeni.

Članak 13 – Međunarodna suradnja

1 Sudbeni organi, centralni organi i socijalni i ostali organi iz dotičnih država strana, djelujući svako u svojoj nadležnosti, surađivat će glede postupaka vezano za prekogranični kontakt.

2 Posebice će centralni organi pomagati sudbenim organima država strana u obavještavanju jedni drugih i dobijanju onih informacija i pomoći koliko bude potrebno da postignu ciljeve ove Konvencije.

3 centralni organi će pomagati djeci, roditeljima i drugim osobama u obiteljskim vezama sa djetetom, a posebice u pokretanju postupaka u svezi sa prekograničnim kontaktom.

Članak 14 – Priznavanje i primjena prekograničnih sudbenih naloga za kontakt

1 Države strane će osigurati, uključujući, gdje je to primjenjivo, sukladno sa prikladnim međunarodnim dokumentima:

- a sustav priznavanja i primjene naloga sačinjenih u drugim državama stranama koji se odnose na kontakt i prava na starateljstvo;

- b proceduru kojom nalozi vezano za kontakt i prava na starateljstvo koji su napravljeni u drugim državama stranama mogu da se priznaju i proglase primjenjivim prije nego se obavi kontakt u državi primatelju zahtjeva.

2 Ako država strana izvrši priznavanje ili primjenu inozemnog naloga pod uvjetom da postoje recipročni sporazumi, može se smatrati da je ova Konvencija takva pravni temelj za priznavanje ili primjenu ili oboje tog inozemnog naloga za kontakt.

Članak 15 – Uvjeti za provedbu prekograničnih naloga za kontakt

Sudbeni organ države strane u kojoj treba da se provede prekogranični nalog za kontakt sačinjen u drugoj državi strani može, prigodom priznavanja ili proglašavanja tog naloga za kontakt primjenjivim, postaviti ili prilagoditi uvjete za njegovu primjenu, kao i zaštitne mjere i jamstvo koje uz njega idu, ako je to potrebno, radi olakšavanja izvršenja kontakta, pod uvjetom da se ispoštuju temeljni elementi naloga i posebice uzimajući u obzir promjenu okolnosti i dogovore koje su dotične osobe napravile. Ni u kojem slučaju se inozemna odluka ne može revidirati u pogledu njene suštine.

Članak 16 – Vraćanje djeteta

1 Kada dijete na kraju razdoblja prekograničnog kontakta temeljem naloga za kontakt ne bude vraćeno, nadležni organi će, na zahtjev, osigurati da se dijete odmah vrati, gdje je to moguće, primjenjujući prikladne odredbe međunarodnih dokumenata, domaćeg zakona i provedbom, gdje je to prikladno, onih zaštitinih mjera i jamstva kako je predviđeno u nalogu za kontakt.

2 Odluku o vraćanju djeteta treba, kad god je moguće, donijeti u roku od šest sedmica od dana molbe za vraćanjem.

Članak 17 – Troškovi

Svaka država strana se obvezuje da neće zaračunavati nikakvo plaćanje, izuzev troškova repatrijacije, od tražitelja glede bilo kakvih mjera koje poduzme prema ovoj Konvenciji centralni organ te države u ime podnositelja zahtjeva.

Članak 18 – Zahtjevi jezika

1 Ovisno o bilo kojem zasebnom sporazumu koji se sačini među datim centralnim organima:

a obavještanje centralnog organa države primatelja bit će na službenom jeziku ili jednom od službenih jezika te države ili treba priložiti prijevod na taj jezik;

b centralni organ države primatelja će ipak prihvatiti obavijesti na engleskom ili francuskom jeziku, ili uz prijevod u prilogu na jedan od tih jezika.

2 Obavijesti koje šalje centralni organ države primatelja, uključujući i rezultate obavljenih provjera, mogu biti na službenom jeziku ili jednom od službenih jezika te države, ili na engleskom ili francuskom jeziku.

3 Međutim, država strana može, putem izjave upućene generalnom tajniku Vijeća Europe, prigovoriti na korištenje francuskog ili engleskog jezika prema stavku 1 i 2 ovog članka, u molbama, obavijestima ili drugim dokumentima koji se šalju njenom centralnom organu.

CHAPTER IV – VEZA S DRUGIM DOKUMENTIMA

Članak 19 – Veza s Europskom konvencijom o priznavanju i provedbi odluka koje se tiču starateljstva nad djecom i ponovnog stjecanja starateljstva nad djecom

Stavci 2 i 3 članka 11 Europske konvencije od 20. svibnja 1980. godine (ETS br. 105) o priznavanju i provedbi odluka koje se tiču starateljstva nad djecom i ponovnog stjecanja starateljstva nad djecom neće se primjenjivati u vezama između država strana koje su ujedno i države strane u ovoj Konvenciji.

Članak 20 – Veze s drugim dokumentima

1 Ova Konvencija neće imati utjecaj ni na jedan međunarodni dokument u kojem su strane države strane ove Konvencije ili će postati strane i koji sadrže odredbe o pitanjima koje regulira ova Konvencija. Ova Konvencija posebice neće ometati primjenu slijedećih pravnih dokumenata:

- a Hašku konvenciju od 05. listopada 1961. godine o nadležnosti organa i važećem zakonu koji se odnosi za zaštitu malodobnika,
- b Europsku konvenciju o priznavanju i provedbi odluka koje se tiču starateljstva nad djecom i ponovnog stjecanja starateljstva nad djecom od 20. svibnja 1980. godine, ovisno od članka 19 gore,
- c Haške konvencije od 25. listopada 1980. godine o civilnim aspektima međunarodne otmice djece,
- d Haške konvencije od 19. listopada 1996. godine o jurisdikciji, važećem zakonu, priznavanju, provedbi i suradnji glede roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece.

2 Ništa u ovoj Konvenciji ne sprječava strane da zaključuju međunarodne sporazume kojima se dopunjuju ili razvijaju odredbe ove Konvencije ili proširuje njihovo polje primjene.

3 U svojim uzajamnim vezama, države strane, članice Europske zajednice primijenit će pravila Zajednice i neće stoga primijeniti pravila koja proističu iz ove Konvencije, u onoj mjeri u kojoj ne postoje pravila Zajednice koja regulira određene date teme.

POGLAVLJE V – AMANDMANI UZ KONVENCIJU

Članak 21 – Amandmani

1 Svaki prijedlog za amandman uz ovu Konvenciju koju da neka strana mora se uputiti generalnom tajniku Vijeća Europe koji će proslijediti državama članicama Vijeća Europe, svakoj potpisnici, svakoj državi strani, Europskoj zajednici, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu Konvenciju sukladno odredbama članka 22 i svakoj državi pozvanoj da pristupi ovoj Konvenciji sukladno odredbama članka 23.

2 Svaki amandman kojeg neka strana predloži uputit će se i Europskom komitetu za pravnu suradnju (CDCJ) koji će Komitetu ministara podnijeti svoje mišljenje o predloženom amandmanu.

3 Komitet ministara razmatra prijedlog amandmana i mišljenje koje mu je uputio CDCJ i nakon konzultacija sa stranama u Konvenciji koje nisu članovi Vijeća Europe, može da usvoji amandman.

4 Tekst amandmana kojeg usvoji Komitet ministara sukladno stavku 3 ovog članka bit će upućen stranama na prihvatanje.

5 Svaki amandman usvojen sukladno stavku 3 ovog članka stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka roka od jednog mjeseca nakon dana na koji su sve strane obavijestile generalnog tajnika o svom prihvatanju istog.

POGLAVLJE VI – ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 22 – Potpisivanje i stupanje na snagu

- 1 Ova Konvencija je otvorena za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe i drugim državama koje nisu članice ali su učestvovala u njenoj izradi i Europskoj zajednici.
- 2 Ova Konvencija podliježe ratificiranju, prihvatanju ili odobrenju. Dokumenti o ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju deponuju se kod generalnog tajnika Vijeća Europe.
- 3 Ova Konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka roka od tri mjeseca od dana kada su se tri države, uključujući najmanje dvije države članice Vijeća Europe, suglasile da se obvežu ovom Konvencijom sukladno odredbama predhodnog stavka.
- 4 Kada je riječ o bilo kojoj državi spomenutoj u stavku 1 ili Europskoj zajednici koja se naknadno usuglasi da se njome obveže, ova Konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka roka od tri mjeseca od dana deponiranja njenog dokumenta o ratificiranju, prihvatanju ili odobrenju.

Članak 23 - Pristupanje Konvenciji

- 1 Nakon što ova Konvencija stupi na snagu, Komitet ministara Vijeća Europe može, nakon konzultiranja strana, da pozove svaku državu ne-članicu Vijeća Europe, koja nije učestvovala u izradi Konvencije da pristupi ovoj Konvenciji većinskom odlukom, kako je predviđeno u članku 20 d Statuta Vijeća Europe i jednoglasnom odlukom predstavnika država ugovornica koje imaju pravo da budu članovi Komiteta ministara.
- 2 Kada je riječ o bilo kojoj državi koja pristupa Konvenciji, ova Konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka roka od tri mjeseca od dana deponovanja dokumenta o pristupanju kod generalnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 24 - Prijava teritorije

- 1 Svaka država ili Europska zajednica može, prigodom potpisivanja ili deponovanja svog dokumenta o ratificiranju, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju, da odredi teritoriju ili teritorije na koje se ova Konvencija primjenjuje.
- 2 Svaka strana može kasnije, putem izjave upućene generalnom tajniku Vijeća Europe, da proširi primjenu ove Konvencije na bilo koju drugu teritoriju koja je određena u toj izjavi i za čije je međunarodne odnose odgovorna ili u čije ime je ovlaštena da preuzima obveze. Kada je riječ o takvoj teritoriji, Konvencija stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka roka od tri mjeseca od datuma prijema te izjave od strane generalnog tajnika.

- 3 Svaka izjava data temeljem prethodna dva stava može, za svaku teritoriju navedenu u toj izjavi, da se povuče putem obavijesti upućenih generalnom tajniku Vijeća Europe. Takvo povlačenje stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka roka od tri mjeseca od datuma prijema takve obavijesti od strane generalnog tajnika.

Članak 25 - Pričuve

Za ovu Konvenciju ne može se izraziti pričuva ni za jednu njenu odredbu.

Članak 26 - Otkazivanje

- 1 Svaka strana može, u bilo koje doba, da otkáže ovu Konvenciju putem obavijesti upućene generalnom tajniku Vijeća Europe.
- 2 Takvo otkazivanje stupa na snagu prvog dana u mjesecu nakon isteka roka od tri mjeseca od datuma prijema takve obavijesti od strane generalnog tajnika.

Članak 27- Obavijesti

Generalni tajnik Vijeća Europe obavještava države članice Vijeća Europe, države potpisnice, države strane, Europsku zajednicu, druge države pozvane da potpišu ovu Konvenciju sukladno odredbama članka 22 i sve države pozvane da pristupe ovoj Konvenciji sukladno sa člankom 23, o:

- a svakom potpisu;
- b deponiranju svakog dokumenta o ratificiranju, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju;
- c svakom datumu stupanja na snagu ove Konvencije sukladno sa člancima 22 i 23;
- d svakom amandmanu usvojenom sukladno sa člankom 12 i datumu na koji taj amandman stupa na snagu;
- e svakoj izjavi sačinjenoj sukladno odredbama članka 18;
- f svakom otkazivanju sačinjenom sukladno odredbama članka 26;
- g svakom drugom aktu, obavijesti ili informaciji koja se odnosi na članke 10 i 11 ove Konvencije.

Kao dokaz ovoga, dolje potpisani koji su propisno za to ovlašteni, stavili su svoje potpise na ovu Konvenciju.

Sačinjeno u Strazburu, dana 15. svibnja 2003. godine, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta istovjetno vjerodostojna, u jednom primjerku koji se deponuje u arhiv Vijeća Europe. Generalni tajnik Vijeća Europe prosljeđuje ovjerene primjerke svakoj državi članici Vijeća Europe, svakoj državi ne-članici koja je učestvovala u izradi ove

Konvencije, Europskoj zajednici i svakoj Državi koja je pozvana da pristupi ovoj Konvenciji.

Konvencija o kontaktu koji se tiče djece

(ETS br. 192)

Izvješće s objašnjenjima

I. Uvod

1. Na trećoj Europskoj konferenciji o obiteljskom zakonu na temu "Obiteljski zakon u budućnosti" (Cadiz, Španija, 20. do 22. april 1995. godine) primijećeno je da uz neprestanu internacionalizaciju obiteljskih odnosa u ujedinjenoj Europi, pitanje prekograničnog pristupa djeci postaje sve izraženije. Na Konferenciji je također rečeno da je potrebno razmotriti dodani rad Vijeća Europe na poboljšanju pitanja pristupa. Zbog toga je Konferencija preporučila Vijeću Europe da nadalje razmotri ova pitanja, kako bi se unaprijedili mehanizmi međunarodne suradnje, posebice suradnje na području prekograničnog pristupa djeci kako bi se ustanovili zaštitni mehanizmi za povratak djece nakon razdoblja pristupa.

2. Putem tog prijedloga, Komitet eksperata o obiteljskom zakonu (CJ-FA), po ovlaštenju Europskog komiteta o suradnji u području prava (CDCJ) dobio je upute da razmotri načine unaprjeđenja prava djece da redovito održavaju osobne odnose i izravni kontakt sa oba roditelja kao i načine da se poboljša mehanizam međunarodne suradnje u slučajevima starateljstva i prekograničnog pristupa. S ciljem provedbe tog zadatka, CJ-FA je 1996. godine oformio Radnu skupinu o starateljstvu i pristupu (CJ-FA-GT1). G. Sjaak JANSEN (Holandija), Gđa Nathalie RIOMET (Francuska), G. Miloš HATAPKA (Slovačka) i G. Laurence QUINTANO (Malta) predsjedavali su CJ-FA. G. Sjaak JANSEN i G. Werner SCHÜTZ (Austrija) predsjedavali su CJ-FA-GT 1.

3. Radna skupina o starateljstvu i pristupu pripremila je nacrt Konvencije o kontaktu koji se tiče djece kao i nacrt Objašnjenja. Tijekom pripremanja ovih nacrti, razgovarali su sa Komitetom Konvencije o Konvenciji o starateljstvu (T-CC) i sačinjen je potpun zapisnik njihovih mišljenja kao i informacija iz odgovora na upitnik o pristupu kojeg je pripremio CJ-FA (dokument CJ-FA (99) ACCESS).

4. Komitet eksperata o obiteljskom pravu (CJ-FA) odobrio je nacrt Konvencije 14. rujna 2001. godine a 6. prosinca 2001. godine odobrio ga je Europski komitet o pravnoj suradnji (CDCJ) na svom 76. sastanku.

5. Europski komitet o pravnoj suradnji (CDCJ) je potom podnio nacrt Konvencije Komitetu ministara koji je usvojio tekst Konvencije i odobrio izdavanje objašnjenja na svojoj 110. sjednici od 3. svibnja 2002. godine i odlučio je da Konvencija bude otvorena za potpisivanje, u Strazburu, 14. listopada 2002. godine, prigodom 6. Europske konferencije o obiteljskom pravu.

II. Komentar odredaba Konvencije

Opći komentari

6. Promjena terminologije u Konvenciji uslijed zamjene pojma "pristup djeci" pojmom "kontakt koji se tiče djece" pojačava činjenicu da su djeca nositelji određenih prava. Zbog toga se čini priličnije da se poziva na kontakt koji se tiče djece sa različitim osobama nego samo na prava određenih osoba na pristup djeci. Pojam "kontakt" je više sukladan suvremenim pojmovima kao što su "roditeljska odgovornost" ili "roditeljske odgovornosti". Drugi važan razlog je česta uporaba izraza "pravo oba roditelja i djece na održavanje kontakta" u precedentnom pravu vezano za Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. godine (u daljnjem tekstu ECHR). To su razlozi zašto se u tekstu koristi riječ "kontakt" umjesto "pristup" za one slučajeve kada dijete ima kontakt sa osobom sa kojom stalno ne živi.

7. Roditelj sa kojim dijete stalno živi može biti nerad da dozvoli da se dogodi neki ili čak bilo koji domaći ili prekogranični kontakt jer se možda boji, i to ne bez razloga u nekim slučajevima, da drugi roditelj neće vratiti dijete (ili neki drugi srodnik djeteta, pogledati stav 34 dolje). S druge strane roditelj (ili drugi srodnik djeteta) koji nema kontakta ili ima ograničen kontakt s djetetom može da se ne obazire na pravo starateljstva drugog roditelja uključujući pravo da odredi mjesto gdje bi dijete trebalo da živi i da uzme dijete kako bi osigurao redovit kontakt s njim ili s njom. Zbog toga je jasno da bi unaprijeđeni sustav kontakta pomogao djeci da ostanu u redovitom kontaktu sa svojim roditeljima, uključujući i zajedničko ili podijeljeno starateljstvo, kao i sa drugim prikladnim osobama. Unaprijeđen sustav također bi značajno smanjio domaće i prekogranične probleme u svezi starateljstva i kontakt, uključujući i nezakonito odvođenje ili zadržavanje djeteta.

8. Različiti međunarodni pravni dokumenti koji se odnose na djecu navode pravo djeteta da održava kontakt sa svojim roditeljima. Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima djeteta od 20. studenog 1989. godine (u daljnjem tekstu Konvencija Ujedinjenih naroda) izričito spominje pravo djeteta da "redovito održava osobne odnose i izravni kontakt sa oba roditelja" (vdjeti članak 9). Europska konvencija o ljudskim pravima (ECHR) u članku 8 kaže da "svako ima pravo na poštivanje svog privatnog i obiteljskog života(...)". Ova odredba jamči, sukladno sa precedentnim pravom vezano za ECHR, pravo roditelja i njegovog ili njenog djeteta da održavaju redovit kontakt jedni s drugim. Organi provedbe ECHR-a, Europski sud za ljudska prava i, u prošlosti ranija Povjerenstvo za ljudska prava, priznali su postojanje prava u svom precedentnom pravu i smatrali da to pravo može da se ograniči ili isključi samo na ozbiljnim temeljima, u najboljem interesu djeteta (npr. kao neka mjera nužna da se zaštiti moral ili zdravlje djeteta, itd.).

9. Određivanje osoba, uz roditelje, s kojima dijete može da ima kontakt, pod uvjetom da je to u najboljem interesu djeteta, je od najveće važnosti. U tom smislu, primijećeno je da se Europska konvencija o priznavanju i provedbi odluka koje se odnose na starateljstvo nad djecom i ponovnom stjecanju starateljstva nad djecom iz 1980. godine, ETS br. 105, (u daljnjem tekstu "Konvencija o starateljstvu") poziva na "osobe" a u nekim nacionalnim zakonima osobe koje nisu roditelji mogu imati kontakt sa djetetom. Ustvari, u nekim državama, najnovije zakonodavstvo koje se odnosi na ovo pitanje težilo

je da proširi krug osoba koje mogu da imaju ili koje se mogu prijaviti za kontakt. U tom smislu, potrebno je podvući da u nekim od tih zakona baba i djed imaju pravo na kontakt dok u drugim zakonima imaju samo pravo da se prijave za kontakt. Precedentno pravo ECHR-a priznaje mogućnost prijave za održavanje kontakta između babe i njenih unuka a Europski sud za ljudska prava navodi slijedeće: "Sud je zamijetio, prvo, da su zajedničke temelje za pitanja koja se odnose na veze između drugog podnositelja i njenih unuka bili obuhvaćeni člankom 8 ECHR-a. Također je uočeno s tim u svezi da "obiteljski život", u smislu značenja u članku 8 uključuje najmanje veze između bliskih srodnika, primjerice veza između djeda i babe i unuka, jer takvi srodnici mogu da igraju značajnu ulogu u obiteljskom životu. "Poštivanje" obiteljskog života tako uzeto podrazumijeva obvezu za Državu da djeluje na način sračunat da dozvoli da se takve veze normalno razvijaju" (*Europski sud za ljudska prava, Scozzari i Giunta v. Italija, presuda od 13. srpnja 2000.godine, Serija A, par.221*). Kada je postojalo razdoblje zajedničkog života, osobe koje su živjele u istom kućanstvu sa djetetom mogu da potpadaju u ovu skupinu (npr. bivši roditelji hranitelji, supružnik ili bivši supružnik roditelja, osoba koja je živjela u divljem braku sa jednim roditeljem) (vidjeti također komentare u stavku 47 dolje).

10 Promovirajući usvojanje u državama sa zajedničkim načelima u pogledu kontakta sa djecom, tekst također podržava djelovanje međunarodnih dokumenata iz djelokruga otmice, starateljstva i stalnog boravka djece, posebice Konvenciju o starateljstvu; Hašku konvenciju od 25. listopada 1980. godine o građanskim aspektima međunarodne otmice djece (stupila na snagu 1. prosinca 1983. godine, u daljnjem tekstu Haška konvencija iz 1980.god.), Hašku konvenciju od 19. listopada 1996. godine o nadležnosti, važećem zakonu, priznavanju, izvršenju i suradnji glede roditeljske odgovornosti i mjera za zaštitu djece (stupila na snagu 1. siječnja 2002. godine, u daljnjem tekstu Haška konvencija iz 1996.god.). U tom kontekstu je usvojen i Propis Vijeća (EC) br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. godine o nadležnosti i priznavanju i provedbi presuda u bračnim pitanjima i pitanjima roditeljske odgovornosti za djecu oba supružnika. Propis je stupio na snagu 1. ožujka 2001. godine.

11. Što se tiče odnosa ove Konvencije i postojećih međunarodnih pravnih dokumenata koji sadrže odredbe o pitanjima koja regulira ova Konvencija, nužno je istaći, prije svega, da osim nekih odredaba sadržanih u Konvenciji o starateljstvu koje se odnose na pristup (vidjeti članak 19 ove Konvencije), ova Konvencija podržava, ali ne utječe na način na koji ovi međunarodni dokumenti funkcioniraju (vidjeti članak 20 ove Konvencije). Drugo, pokazalo se da su odredbe u postojećim međunarodnim dokumentima koje se odnose na kontakt nedostatne i da su potrebne dodane mjere da se poveća njihova efikasnost, u određenim načelima, koji se mogu na istovjetan način primijeniti na slučajeve u državama. Opća načela (vidjeti Poglavlje II) koja treba koristiti za pravljenje, mijenjanje, suspendiranje ili opoziv naloga za kontakt su opće prihvaćena načela dobre prakse koja se trenutno primjenjuje u većini država. Ta načela treba primijeniti u svim vrstama slučajeva, bez obzira da li postoji međunarodni element, i oni mogu da formiraju korisnu bazu za strane kod pravljenja sporazuma ili se mogu koristiti u kontekstu pitanja koja se tiču kontakta u obiteljskom posredovanju. Stoga ova Konvencija, čiji djelokrug ne obuhvata samo proceduralna pitanja već i načela materijalnog prava, predviđa nove elemente koji mogu pomoći da se spriječe ili ograniče konflikti koji mogu nastati u slučajevima kontakata koji se tiču djece.

12. U nekim slučajevima organi vlasti države u kojoj stanuje jedan od roditelja koji nisu organi države stalnog boravka djeteta, možda su u boljoj poziciji da se bave praktičnim uvjetima pod kojima se kontakt treba ostvariti. Stoga je nužno promovirati suradnju između sudova države stalnog boravka djeteta, koja će, u većini slučajeva, biti ti koji će izdati nalog za kontakt, i sudova države u kojoj treba da se ostvari kontakt kako bi se prikupile pouzdanije i točnije informacije koje se odnose na način kako će se kontakt uspostaviti i izvršiti u najboljem interesu djeteta (vidjeti članak 35 Haške konvencije iz 1996. god.).

13. Moguće je da sudbeni organi koji su napravili nalog za kontakt poduzmu određene mjere kako bi osigurali da se, što je bolje moguće, nalog provede u djelo (npr. supervizija kontakta) i da se dijete vrati nakon razdoblja kontakta i da dijete ne bude nezakonito odvedeno. Ovo se može uraditi, primjerice, putem zahtjeva da osoba koja traži kontakt, preda putovnicu, financijsko jamstvo, obvezivanja ili jamstva na sudu, ili čak kroz obvezu osobe koja traži kontakt da pokaže dokument, koji potiče iz države gdje treba da se ostvari kontakt, kojim se potvrđuje priznanje i, gdje je to prikladno, izjavu o pravosnažnosti starateljstva ili nalog za kontakt ili oboje, ili prije nego je nalog za kontakt sačinjen ili prije nego što se kontakt ostvari, itd. Na taj način će više djece biti vraćeno na kraju razdoblja kontakta.

14. Kada, unatoč odredbama ove Konvencije, dijete ne bude vraćeno na kraju razdoblja kontakta koji se ostvario u inozemstvu, Konvencija ostavlja drugim primjenjivim međunarodnim dokumentima da se bave povratkom djeteta u mjesto gdje stalno živi. Stvaranjem jasnijeg okvira za izvršenje kontakta, ova Konvencija će vjerojatno olakšati zadatke sudova, kada se to traži, da naredi povratak djeteta u okviru primjenjivih međunarodnih dokumenata.

15. Ova Konvencija ostavlja da domaći zakon svake države odredi:

- i. koja su djeca obuhvaćena stavkom c. članka 2. države zato mogu da isključe primjenu Konvencije kada, kako je naznačeno u stavku c. ovog članka, nalog za kontakt ne može biti napravljen ili proveden, posebice u:
 - a. slučajevima kada je dijete mlađe od 18 godina steklo punu poslovnu sposobnost kao što je brakom ili emancipacijom;
 - b. slučajevima kada dijete ima pravo da odluči o svom boravištu prije nego što je napunilo 18 godina;
 - c. slučajevima kada sudovi ne mogu da naprave ili provedu nalog za kontakt koji se odnosi na dijete koje je napunilo određene godine starosti ili ima dostatnu moć rasuđivanja i jako se protivi bilo kakvom kontaktu.
- ii. osobe (tj. majka i otac) koje treba da se zakonski priznaju kao "roditelji";
- iii. osobe koje treba da se zakonski priznaju kao srodnici djeteta (kako se podrazumijeva u okviru ove Konvencije i kako je daljnje navedeno u stavicima 34 i 46 do 51 dolje);

- iv. najboljem interesu djeteta;
- v. kada dijete ima dostatnu moć rasuđivanja;
- vi. kada kontakt podliježe suglasnosti djeteta.

Poglavlje I – Predmeti Konvencije i definicije

Članak 1 – Predmeti Konvencije

16. Ova Konvencija se odnosi na različite situacije u svezi prava na kontakt, i postavlja specifična rješenja za njih. Stoga su ciljevi ove Konvencije da odredi opća načela koja će se primjenjivati na naloge za kontakt; da utvrdi prikladne zaštitne mjere i jamstvo za osiguranje zakonitog izvršenja kontakta i neposredan povratak djece nakon razdoblja kontakta i da ostvari suradnju između centralnih organa, sudbenih organa i tijela povezanih sa nalogom za kontakt.

17. Opća načela pod slovom a članka 1 i načela sadržana u Poglavlju II, koji treba da se provedu u interne zakone država strana i da ih primijeni sudbeni organ koji donosi odluku (vidjeti članke 2 slovo b i 3). Takva načela ne samo da će pomoći sudbenim organima na državnoj razini da prate određene standarde već će i osigurati da sve inozemne odluke koje treba provesti od drugih država strana na ovu Konvenciju budu utemeljene na sličnim pouzdanim standardima.

18. Članak 1 slovo b. se bavi utvrđivanjem prikladnih zaštitnih mjera i jamstva koje bi osigurale propisno izvršenje kontakta kao i povratak djeteta nakon razdoblja kontakta (vidjeti komentare na članak 10 dolje). Ove zaštitne mjere i jamstva odnose se ne samo na prekogranične slučajeve, već i na nacionalne. Na taj način, kada roditelji žive u istoj državi savjetuje se da se traži, ako postoji stvarna opasnost da dijete neće biti vraćeno nakon razdoblja kontakta, primjerice, financijsko jamstvo ili, ovisno od slučaja, predaja putovnice ili identifikacijskih dokumenata ili oboje, kako bi se osiguralo da se dijete vrati u mjesto gdje stalno živi.

19. Članak 1 slovo c. odnosi se na potrebu za suradnjom između različitih tijela uključenih u slučajeve kontakta. Stavak ima cilj da promovira suradnju prvo između sličnih tijela (primjerice izravna suradnja između sudbenih organa različitih zemalja) i drugo između tijela različitih kategorija, primjerice suradnja između centralnih organa i sudbenih organa iste ili različitih zemalja.

Članak 2 – Definicije

20. Ovaj članak definira termine koji se koriste u Konvenciji.

21. Članak 2 slovo a. definira "kontakt" i pokazuje da se kontakt može odnositi na samo na dijete i na roditelja koji ne žive stalno zajedno, već i na osobe s kojima dijete ne živi stalno, posebice osobe koje su srodnici djeteta (vidjeti stavak 34 dolje). Kada su, sukladno stavku 2 članka 5, države proširile odredbu koja se odnosi na kontakt (npr. na osobe koje imaju bliske osobne veze sa djetetom), države mogu slobodno da odluče

koje aspekte kontakta će primijeniti, kako je definirano u članku 2 slovo a, (vidjeti komentare na članak 5 dolje).

a. Kontakt

22. Članak 2 ukazuje da pravo djeteta i određenih osoba koje žele da održavaju kontakt jedni s drugima poprima različite forme. Postoje tri razine kontakta:

– Prva razina obuhvata izravni kontakt: to znači "osobni" (licem u lice) kontakt između djeteta i njegovih, odnosno njenih roditelja ili drugih srodnika djeteta (ili drugih osoba ako su države proširile krug tih osoba sukladno sa stavkom 2 članka 5). Izravni kontakt obično podrazumijeva odsustvo djeteta iz mjesta gdje stalno živi i vremenski ograničeni boravak sa ili susret sa jednom od osoba navedenih u članku 4 ili 5. Ovaj izravni kontakt je obično najpodesniji način da se održava kontakt;

– Druga razina obuhvata ostale oblike kontakta koji nije izravni kontakt: kontakt između djeteta i drugih osoba ostvaren na drugi način koji nije "lični", ili kontakt licem u lice, već primjerice kontakt telefonom, putem pisama, faks poruka, elektronske pošte, itd. Ova vrsta kontakta može da se koristi uz izravni kontakt ili čak umjesto izravnog kontakta u specifičnim situacijama kada izravni kontakt nije moguć (npr. ako nije u najboljem interesu djeteta ili ako dijete živi veoma daleko i redoviti izravni kontakt je teško ostvariti).

– Treća razina kontakta obuhvata pružanje informacija o djetetu onim osobama koje traže kontakt s djetetom (npr. slanje novih fotografija, školskih izvješća, zdravstvenih biltena itd.) ili djetetu o takvim osobama. Ova vrsta kontakta može da se koristi uz druge dvije razine kontakta ili čak umjesto njih u specifičnim situacijama kada jedna ili obje od dvije razine kontakta nisu u najboljem interesu djeteta.

23. Pružanje informacija djetetu ili u svezi sa djetetom poštovat će najbolje interese djeteta i interese drugih uključenih osoba, ovisno od slučaja.

24. Pošto se radi o tako važnom ljudskom pravu, dobijanje i održavanje redovitog kontakta između djeteta i njegovih, odnosno njenih roditelja može se ograničiti ili isključiti jedino kada je to nužno u najboljem interesu djeteta, sukladno sa člankom 4 Konvencije. Ako nenadzirani kontakt nije u najboljem interesu djeteta, nadzirani kontakt treba da bude na raspolaganju.

b. Nalog za kontakt

25. Konvencija osigurava da roditelji koji imaju nalog o starateljstvu ili stalnom boravku, posebice u slučajevima naloga zajedničkog ili podijeljenog starateljstva ili stalnog boravka, također imaju pravo da koriste odredbe ove Konvencije kada dijete boravi kod drugog roditelja. Međutim, ovo će se obično primijeniti na slučajeve u kojima je razdoblje stalnog boravka znatne duljine. Inače, smatra se da se pravo roditelja i djeteta da imaju kontakt jedni s drugima normalno može zadovoljiti kroz vrijeme provedeno skupa kao rezultat naloga o podijeljenom stalnom boravku.

26. Članak 2 slovo b. definira "nalog za kontakt". Prema ovoj definiciji, nalog za kontakt označava odluku sudbenog organa ili sporazum kojeg on potvrdi, bez obzira na vrstu datog kontakta (izravni ili drugi oblici kontakta).

27. U kontekstu ove Konvencije termin "nalog za kontakt" također uključuje sporazume između strana, obično između roditelja, o izravnom ili drugim oblicima kontakta, koji se sačinjavaju kao autentični punovažni dokumenti, kada odredba o takvim sporazumima postoji u internom zakonu države u kojoj je sporazum sačinjen i, u slučaju prekograničnog kontakta, države u kojoj se primjenjuje. Uključivanje oba dokumenta, sudbeno ovjerenih sporazuma i autentičnih dokumenata u djelokrugu Konvencije počiva na činjenici da je u veoma mnogo slučajeva kontakt sa djetetom rezultat privatnih sporazuma a ne sudbenih odluka. Međutim, kako bi se olakšalo stupanje na snagu tih sporazuma, Konvencija se odnosi samo na sporazume koji su potvrđeni od strane nadležnog sudbenog organa ili na one koji su službeno napravljeni ili registrirani kao autentični dokumenti i koji su provodivi prema zakonu države u kojoj su takvi sporazumi sačinjeni. Zbog toga, puki privatni sporazumi, koji ne potpadaju u ove kategorije, isključeni su iz djelokruga primjene ove Konvencije. Međutim, odluka sudbenog organa može uzeti u obzir mogućnost da su roditelji napravili privatni sporazum utvrđivanjem općeg okvira za takve sporazume (npr. određenjem da taj kontakt može da se izvrši samo u inozemstvu ako se oba roditelja slože napismeno).

28. Komitet eksperata o obiteljskom pravu (CJ-FA) i njegova Radna skupina o starateljstvu i pristupu (CJ-FA-GT1) je tijekom pripremanja Konvencije podvukla važnost promidžbe sporazuma između strana posebice u pitanjima koja se odnose na djecu. U ovu svrhu, oni su ohrabрили države da više koriste obiteljsko posredovanje sukladno odredbama Preporuke (98) 1 Komiteta ministara državama članicama koja se odnosi na obiteljsko posredovanje. Zbog toga sporazumi postignuti posredovanjem i ovjereni od strane nadležnog sudbenog organa također potpadaju pod pojam "nalog za kontakt".

29. Termin "sporazum (...) službeno napravljen ili registriran kao autentični dokument i koji je provediv" se odnosi na dokument koji nije zasnovan na "odluci" sudbenog organa već koji je napravljen ili registriran pod kontrolom državnih organa. Prema pravnom sustavu Škotske, primjerice, takvi instrumenti mogu da se odnose na bilo koji aspekt reustroja života supružnika nakon razvoda kao što su pitanja vezana za djecu, npr. stalni boravak ili kontakt. Kako bi dobili snagu sudbenog naloga, ovi dokumenti moraju da se evidentiraju u matične knjige koje postoje u Višim sudovima u Škotskoj, poznatim kao Knjige vijeća i sjednica i Knjige sudbenog šerifa. U drugim pravnim sustavima, moguće je da strane dobiju ovjeru svojih sporazuma pred notarom ili u instituciji za brigu o mladima. Ovo ulijeva određeni stupanj "vjere i povjerenja" jednom inače u cijelosti privatnom sporazumu, bez da organ izda ovjeru kojom utvrđuje presudnu kontrolu sadržaja sporazuma. Međutim, pošto takvi dokumenti nisu poznati ni u jednom pravnom sustavu, oni potpadaju pod Konvenciju samo tamo gdje postoji odredba o ovim dokumentima u Državi strani gdje su napravljeni a kad se radi o prekograničnim slučajevima, u Državi strani gdje treba da se ostvari kontakt.

30. U kontekstu ove Konvencije "nalog za kontakt" također obuhvata nalog kojim se zabranjuje kontakt kao način zaštite najboljih interesa djeteta ("nalozi za odsustvo kontakta"). Ovo ima za posljedicu da čak i u slučaju kada nadležni organ ne odluči da

zabrani kontakt, ovaj organ će, prije nego što donese svoju odluku, morati da razmotri sve moguće oblike kontakta (vidjeti članak 2 slovo a) i morat će da primijeni načela sadržana u Poglavlju II ove Konvencije (primjerice informiranje djeteta i dozvoljavanje djetetu da izrazi svoje mišljenje sukladno članku 6 Konvencije).

c. Dijete

31. Članak 2 slovo c. definira dijete kao osobu koja nije napunila 18 godina starosti i za koju se može napraviti ili provesti nalog za kontakt u nekoj državi strani. Sa napunjenih 18 godina se stječe punoljetnost i puna poslovna sposobnost u svim državama članicama Vijeća Europe (u ovom smislu vidjeti Rezoluciju Komiteta ministara (72) 29 o smanjenju dobi za stjecanje pune poslovne sposobnosti). Osim toga, članak 1 Konvencije Ujedinjenih naroda iz 1989. godine navodi da "dijete označava svako ljudsko biće ispod 18 godina osim, ako se prema zakonu koji se primjenjuje za dijete, punoljetstvo ne stječe ranije". Konvencija priznaje da je u interesu djeteta da se utvrdi djelokrug primjene Konvencije na dob od 18 godina a ne na 16 kao što je primjerice u Konvenciji o starateljstvu (ETS br. 105). Ovo će pomoći da se osigura nastavak kontakta sa djetetom kao i izvjestan kontinuitet, jer ostali dokumenti bi se primjenjivali nakon stjecanja punoljetstva sa 18 godina, posebice oni koji se bave zaštitnim mjerama koje se odnose na nesposobne odrasle ljude. Međutim, također je nužno uzeti u obzir neke pravne sustave koji predviđaju da osoba ispod 18 godina starosti može da stekne punu poslovnu sposobnost (npr. brakom) ili može da ima pravo kada je mlađa da odluči o svom mjestu stalnog boravka. Kada se takvi slučajevi primjenjuju prema zakonu države gdje dijete stalno živi ili u slučajevima prekograničnog kontakta prema zakonu države gdje će se kontakt ostvariti, neće biti moguće napraviti ili provesti nalog za kontakt. U domaćim zakonima nekih zemalja nije moguće da sudovi sačine ili provedu nalog za kontakt kada je dijete staro 16 i više godina, ili čak i kada je dijete mlađe, ako se dijete snažno protivi bilo kakvom kontaktu.

32. Kako se ova Konvencija također primjenjuje na djecu koja su blizu punoljetstva, punoljetstvo i autonomiju djeteta također treba uzeti u obzir, npr. ako dijete sa dostatnom sposobnošću rasuđivanja odbija kontakte, treba dati dužnu pozornost njegovim, odnosno njenim željama ne samo kod satavljanja naloga za kontakt, već i prigodom svake naredne provedbe. Države treba ohrabriti da uključe odredbe o ovim pitanjima u svoje domaće zakone (vidjeti također komentare na članak 6 dolje).

33. Konvencija priznaje da je normalno da je u najboljem interesu djeteta da ostane u kontaktu sa svojim roditeljima ili drugim djetetovim srodnicima. Iako se nalozi za kontakt u većini slučajeva odnose na dijete koje stalno živi u obiteljskom domu drugog roditelja ili sa djetetovim srodnikom, nalozi za kontakt mogu također da se odnose i na dijete koje stalno živi kod usvojitelja ili hranitelja ili u javnoj instituciji. Države imaju mogućnost da u pojedinačnim slučajevima isključe kontakt sa djecom koja žive kod usvojitelja ili hranitelja. Ako je kontakt isključen za takvu djecu, države članice Vijeća Europe i dalje će morati da se pridržavaju, posebice, članka 8 Europske konvencije o ljudskim pravima i precedentnog prava njegovog Suda (vidjeti, posebice, komentare koji se odnose na članak 4 i precedentno pravo Suda).

d. Obiteljske veze

34. Članak 2 slovo d. definira pojam "obiteljske veze" kako se shvata u okviru ove Konvencije (i kako je dalje navedeno u stavcima 46 do 51 dolje). "Obiteljske veze" označavaju tijesnu povezanost između djeteta i određenih osoba koje nisu njegovi roditelji (primjerice baka i djed i braća i sestre) temeljem zakona i *de facto* obiteljskih odnosa. "Obiteljski odnosi" označavaju obiteljske odnose priznate sukladno domaćem zakonu određene države koji ne mora obvezno da odgovara genetskoj situaciji - primjerice u slučaju usvojenja ili reproduktivne medicine. Takav blizak odnos može također da nastane iz *de facto* obiteljskog odnosa; to jest osoba koja je živjela određeni razdoblje obiteljskog života (npr. bivši usvojitelji, supružnik roditelja ili bivši supružnik koji nije djetetov roditelj ili osoba koja je živjela zajedno sa roditeljem i djetetom). Kako je navedeno u stavcima 15 i 49 ovih Objašnjenja, države imaju prostora za diskreciju vezano za određivanje osoba koje se prema domaćem zakonu smatraju djetetovim srodnicima. Međutim, države strane su obvezne precedentnim pravom Europskog suda za ljudska prava koji se posebice odnosi na članak 8 ECHR-a. Sudovi mogu posebice napraviti specifičan sporazum glede situacije u kojoj se više ljudi prijavljuje za kontakt.

e. Sudbeni organ

35. Definicija "sudbeni organ" u članku 2 slovo e. zasniva se na definiciji datoj u članku 2 Europske konvencije o ostvarivanju dječijih prava iz 1996. godine (ETS br. 160). U tom smislu, nužno je podvući da, uz sudove, svako upravno tijelo sa sudbenim ovlaštenjima u obiteljskim postupcima potpada pod definiciju termina "sudbeni organ". Upravni organi su uključeni, jer ovlaštenja koja pripadaju sudovima, u nekim Državama, vrše upravni organi za neke vrste obiteljskih postupaka. Ovo uključuje ovlaštenje da se napravi nalog za kontakt ili da se potvrdi privatni sporazum o kontaktu.

Poglavlje II – Opća načela koja se primjenjuju na naloge za kontakt

Članak 3 – Primjena načela

36. Ovaj članak predviđa da će države strane usvojiti svo nužno zakonodavstvo ili druge mjere kako bi osigurale da sudbeni organi primjenjuju načela sadržana u ovom Poglavlju kada sastavljaju, mijenjaju, suspendiraju ili opozivaju nalog za kontakt koji se odnosi na djecu. Prema pravilima međunarodnog javnog prava, svaka država strana se obvezuje da osigura suglasnost svojih zakona sa načelima ove Konvencije i poduzme mjere u tu svrhu. Ova načela odgovaraju načelima koje su generalno usvojili i primjenjuju europski sudovi u slučajevima koji se tiču kontakta (bilo da postoji ili ne međunarodni element). Ova bi načela trebala da budu primjenjiva, koliko je god više moguće i prikladno, na sve vrste kontakta spomenutog u članku 2 slovo a.

37. Ako je napravljen nalog za kontakt, nalog obično okončava spor i regulira uvjete i intervale kontakta. Međutim, kada nalog više ne odgovara, posebice, u slučaju promjene okolnosti ili novog dokaza da je nalog sastavljen protivno interesima djeteta, može biti potrebno izmijeniti ili čak suspendirati ili opozvati nalog za kontakt. U tim slučajevima, nadležni sudbeni organ treba da može da izmijeni ili prilagodi nalog za kontakt, sukladno važećim državnim zakonom i odredbama svih relevantnih međunarodnih dokumenata.

38. Članak 15 koji se bavi uvjetima provedbe naloga za prekogranični kontakt, dozvoljava da sudbeni organ države strane u kojoj prekogranični nalog treba da stupi na snagu utvrdi ili prilagodi uvjete za njegovu provedbu kao i sve zaštitne mjere ili jamstva uz njega priložene, pod uvjetom da su te promjene namijenjene da olakšaju izvršenje kontakta. Međutim, članak 15 se samo odnosi na provedbu naloga i zabranjuje ispitivanje njegove suštine.

Članak 4 – Kontakt između djeteta i njegovih, odnosno njenih roditelja

39. Članak 4 se primjenjuje na kontakt između djeteta i njegovih, odnosno njenih roditelja (tj. onih koji su zakonski priznati kao roditelji, kako je navedeno u stavku 34 gore). Prvi stavak članka 4 priznaje važnost prava djeteta i oba njegova, odnosno njena roditelja da dobiju i održavaju redovit kontakt. To treba da bude prvo načelo koje će primjenjivati sudbeni organi na naloge za kontakte. Drugi i treći stav sadrže derogacije i restrikcije na pravo navedeno u stavku 1 članka 4.

40. Ovo fundamentalno pravo djeteta i njegovih, odnosno njenih roditelja da dobiju i održavaju kontakt već je predviđeno u domaćim zakonima velike većine država članica Vijeća Europe i u međunarodnim dokumentima. Ovo pravo je također zaštićeno u okviru precedentnog prava Europskog suda za ljudska prava u pogledu prava na poštivanje obiteljskog života u članku 8 ECHR-a. Ovo precedentno pravo uzima u obzir Konvenciju Ujedinjenih naroda iz 1989. godine i to posebice članak 9 stavak 3 koji predviđa da "države strane će poštivati pravo djeteta koje je odvojeno od jednog ili oba roditelja da redovito održava osobne veze i izravni kontakt sa oba roditelja, osim ako je to suprotno djetetovim najboljim interesima".

41. Članak 4 stavak 2 ove Konvencije predviđa da kontakt može da se ograniči ili isključi samo kada je to potrebno u najboljem interesu djeteta. Stoga će jedini kriterij biti najbolji interesi djeteta. Međutim, mora da bude van svake sumnje da je takva restrikcija ili isključenje onoga što je u suštini ljudsko pravo nužno u najboljem interesu djeteta o kojem se radi. Ocjena sudbenih organa da je potrebna moguća restrikcija ili čak isključenje tog prava predviđenog u članku 4 stavak 1 mora uvažavati slijedeće elemente: ne postoji drugo raspoloživo rješenje koje je manje restriktivno; moguća restrikcija ili isključenje bit će proporcionalno; potreba za restrikcijom ili isključenjem bit će valjana opravdana. Što je veća potreba za restrikcijom prava na kontakt to ozbiljniji moraju biti razlozi za opravdanje te restrikcije. Primjerice, kontakt je protiv najboljih interesa djeteta kada postoji fizička ili psihološka opasnost za dijete od strane njegovog, odnosno njenog roditelja. U slučajevima kada roditelj nikada ranije nije pokazao nikakav interes za dijete, kontakt može krajnje uznemiriti dijete. U takvim slučajevima kada se dijete koje ima dostatnu moć rasuđivanja protivi da ima kontakt sa jednim roditeljem, moguće je da takav kontakt ima negativan utjecaj na dijete. Države strane imaju granicu u prosudbi kod odlučivanja u takvim slučajevima kada su restrikcija ili isključenje kontakta nužni u najboljem interesu djeteta. Odredbe relevantnog domaćeg zakona moraju ipak uzimati u obzir da je kontakt sam po sebi u najboljem interesu djeteta i da može biti ograničen ili isključen samo u pojedinačnim slučajevima kada se dokaže da nije u najboljem interesu djeteta, primjerice kada se uspostavi pravni režim koji je sukladan domaćem zakonu a koji ima za cilj zaštititi najbolje interese djeteta u posebnim okolnostima.

42. U tom smislu, precedentno pravo Europskog suda za ljudska prava predviđa, sukladno sa stavkom 2 članak 8 Europske konvencije o ljudskim pravima, da kada zakon daje nacionalnom sudu kompetenciju da odobri ili odbije pravo na kontakt, njegovo odbijanje mora biti "sukladno zakonu"; i kako bi odlučio je li odbijanje prava na kontakt mjera "nužna u demokratskom društvu", interesi roditelja se uravnotežuju sa interesima djeteta koji igraju vodeću ulogu. U raznim slučajevima, od kojih se većina odnosi na djecu o kojima brine zajednica, Europski sud za ljudska prava objavio je kršenje članka 8 Europske konvencije o ljudskim pravima zbog restrikcija kontakta između podnositelja i njihove djece (*Evr. Sud za LJP, O.,H.,W.,B. i R. protiv Ujedinjenog kraljevstva* presude od 8. srpnja 1987. godine, Serija A br. 120-A, 121-A, 121-B i 121-C; *Evr. Sud za LJP, Olsson protiv Švedske (br.1)* presuda od 24. ožujka 1988. godine, Serija A br. 130; *Evr. Sud za LJP, Eriksson protiv Švedske* presuda od 22. lipnja 1989. godine, Serija A br.156; *Evr. Sud za LJP, Margareta i Roger Anderson protiv Švedske* presuda od 25. veljače 1992. godine, Serija A br. 226; *Evr. Sud za LJP, Olsson protiv Švedske (br.2)* presuda od 27. studenog 1992. godine, Serija A br. 250; *Evr. Sud za LJP, Johansen protiv Norveške* jpresuda od 7. kolovoza 1996.godine; *Evr. Sud za LJP, Holdry Njemačke* rješenje od 12. siječnja 1999. godine; *Evr. Sud za LJP, Nuutinen protiv Finske* presuda od 27. lipnja 2000. godine; *Evr. Sud za LJP, Gnahore protiv Francuske* presuda od 19. rujna 2000. odine; *Evr. Sud za LJP K. i T. protiv Finske* od 12. srpnja 2001.godine). Ove restrikcije kontakta mogu da imaju različite oblike: primjerice neredovni kontakt (npr. osobni kontakt samo tijekom djetetovog rođendana) ili nadzirani kontakt koji se također može smatrati restrikcijom prava na kontakt.

43. Ustvari, kada se radi o kontaktu, precedentno pravo Europskog suda za ljudska prava, zasnovano je na fundamentalnom načelu da države imaju pozitivne obveze sadržane u efektivnom poštivanju obiteljskog života (*Evr. Sud za LJP, Marckx protiv Belgium* presuda od 13. lipnja 1979. godine, Serija A br. 31; *Evr. Sud za LJP, X i Y protiv Holandije* presuda od 26. ožujka 1985. godine, Serija A br. 91), što uključuje obvezu da se održavaju i razvijaju obiteljske veze (*Evr. Sud za LJP, Kroon i drugi protiv Holandije* presuda od 27. listopada 1994. godine, Serija A br. 297-C) i da se Europska konvencija o ljudskim pravima primjenjuje na djecu kao i na odrasle (*Evr. Sud za LJP, Nielsen protiv Danske* presuda od 22. studenog 1988. godine, Serija A br. 144). Osim toga, Europski sud za ljudska prava priznaje da su najbolji interesi djeteta od najveće važnosti (*Evr. Sud za LJP, Johansen protiv Norveške* presuda od 7. kolovoza 1996. godine, Serija A) kao i da treba obratiti dužnu pozornost na želje i osjećanja djece u zahtjevima koji se njih tiču (*Eur. Sud za LJP, Hokkanen protiv Finske*, presuda od 23. rujna 1994. godine Serija A br. 299-A).

44. Sukladno stavku 3 članka 4 ove Konvencije, ako nenadzirani kontakt nije u najboljem interesu djeteta (npr. nasilje u obitelji, opasnost od zlouporebe, rizik od otmice djeteta, roditelj koji nije vidio dijete dugo vremena, itd.), mogućnost izravnog nadziranog kontakta ili drugi oblici kontakta bit će razmatrani posebice zato što je održavanje redovitog kontakta sa oba roditelja dugoročno normalno u najboljem interesu djeteta. Nadzirani kontakt zahtijeva postojanje temeljnih uvjeta za superviziju izvršenja takvog kontakta (osobe, mjesta, itd.). U tom smislu, treba naglasiti da kada postoji bilo kakva opasnost za otmicu djeteta, moraju da se razmotre određeni sigurnosni aspekti, jer ne samo da mora da bude prisutan ili da vrši nadzor izvršenja kontakta srodnik ili neka druga treća osoba već se moraju osigurati i prikladne prostorije. Možda je moguće osigurati superviziju u svim slučajevima gdje je potrebna, ukoliko institucije za brigu o

mladima ili drugi socijalni organi mogu da osiguraju pomoć. Supervizija kontakta treba da bude obično privremena mjera i obično će se odvijati na neutralnoj lokaciji (primjerice može se odvijati u kući trećih osoba koje nude takvu pomoć ili u prostorijama socijalnih organa ili institucija za brigu o mladima). Takav privremeni nadzirani kontakt treba povremeno da se provjerava, poželjno je nakon zahtjeva, kako bi se osiguralo da je stalno u najboljem interesu djeteta. U temelju je ideja da je nadzirani kontakt privremenog karaktera i da dugoročno, kada je to u najboljem interesu djeteta, supervizija kontakta neće više biti potrebna.

45. Izravni kontakt je obično najpodesniji način da se održava kontakt i sudbeni organ treba da normalno razmotri ovaj oblik prije nego što traži druge načine održavanja kontakta. Međutim, sukladno definiciji danoj u članku 2 slovo a. Konvencije, drugi oblici kontakta (primjerice telefonom, putem pisama, telefaks poruka, elektronske pošte, ili pružanjem informacija o djetetu ili o osobi koja traži kontakt sa djetetom, slanjem novih fotografija, školskih izvješća, medicinskih biltena, itd.) mogu se koristiti uz izravni kontakt umjesto izravnog kontakta u posebnim prigodama. Nadzirani kontakt se normalno odnosi na izravni kontakt.

Članak 5 – Kontakt između djeteta i osoba koje nisu njegovi, odnosno njeni roditelji

46. Kako je već naznačeno u stavku 9 gore, važno je da djeca i određene osobe, uz roditelje, koje su u srodstvu sa djetetom, održavaju kontakt koji je u najboljem interesu djeteta. Izraz "osobe koje su u srodstvu" naveden u stavku 1 članka 5, pozajmljen je iz precedentnog prava Europskog suda za ljudska prava. Iako se u većem dijelu tog precedentnog prava taj izraz koristi da se "obiteljski život" koji se zasniva na odnosima van braka razlikuje od "obiteljskog života" zasnovanog na braku, korist od njegove uporabe leži u činjenici da on pokazuje skoro grafički da određeni faktori osim zakonskih faktora mogu da ukažu na to da je odnos dostatno konstantan da stvara obiteljske veze.

47. Što se tiče kruga "osoba koje nisu njegovi, odnosno njeni roditelji" koje mogu da dobiju i održavaju kontakt sa djetetom, postoje tri različite kategorije osoba:

– Prva se odnosi na osobe koje imaju uske obiteljske odnose sa djetetom po zakonu. Na domaćem je zakonu Država da definiraju ko spada u ovu kategoriju. U većini Država ovo bi obuhvatalo osobe kao što su djed i baba i braća i sestre. U tom smislu, potrebno je podvući da, kada je ova Konvencija rađena neki europski zakoni nisu davali nikakvo posebice pravo djedu i babi o pitanju kontakta. Međutim, u drugim europskim zakonima djed i baba su ili imali pravo na kontakt ili samo pravo da traže kontakt. U smislu ovog drugog, kako je navedeno u stavku 9 gore, Europski sud za ljudska prava naveo je u slučaju djece o kojoj brinu javne ustanove: "Sud je zamijetio da su pitanja koja se tiču odnosa između drugog podnositelja i njenih unuka obuhvaćeni u članku 8 Europske konvencije o ljudskim pravima. Također je istakao s tim u svezi da "obiteljski život", u smislu značenja iz članka 8, uključuje najmanje veze između bliskih rođaka, primjerice između djeda i babe i unuka, pošto takvi srodnici mogu da igraju značajnu ulogu u obiteljskom životu. "Poštivanje" prema obiteljskom životu, tako shvaćeno, podrazumijeva obvezu države da djeluje na način sračunat

na to da se dozvoli da se ove veze normalno razvijaju" (*Evr. Sud za LJP, Scozzari i Giunta protiv Italije* presuda od 13. srpnja 2000. godine, Serija A, par.221). Države, koje već predviđaju pravo na kontakt a ne samo pravo na traženje kontakta, mogu slobodno da zadrže svoj sustav.

– Druga kategorija se odnosi na osobe koje imaju *de facto* obiteljske odnose sa djetetom. Tu postoji faktička veza sa djetetom, neovisno od bilo kakvih zakonskih obiteljskih veza, što je od odlučujućeg karaktera. Ova skupina obuhvata ne samo osobe koje zasad imaju *de facto* obiteljske veze s djetetom već također i osobe koje su imale *de facto* obiteljske veze s djetetom u nedavnoj prošlosti (npr. bivši usvojitelji, supružnik ili bivši supružnik roditelja s kojim je dijete živjelo u istom domaćinstvu dulje razdoblje, osoba koja je živjela u divljem braku sa roditeljem i djetetom, rođak djeteta kao što su tetka ili stric, odnosno ujak). U slučaju *Boyle protiv Ujedinjenog kraljevstva* koji se odnosi na zahtjev strica da vidi svog bratića koji je dat na socijalno staranje, bivša Europsko povjerenstvo za ljudska prava smatralo je da zahtjev tog strica nije dopustiv i da bi trebalo pribjeći proceduralnoj zaštiti sukladno članku 8 stavak 2 Europske konvencije o ljudskim pravima, tj. forumu ili mehanizmu (a ne obvezno sudu) za dobijanje objektivne i značajne revizije zahtjeva nositelja (koji nije roditelj) za kontakt i njegove prigovore na pristup onih koji su djelovali u ime lokalnih vlasti (vidjeti izvješće Europske komisije za ljudska prava od 9. veljače 1993. godine o slučaju *Terence protiv Ujedinjenog kraljevstva*). Sud je službeno zabilježio sporazumni dogovor kojeg su postigli Vlada i G. Boyle i odlučio da skine slučaj sa liste (*Evr. Sud za LJP, Boyle protiv Ujedinjenog kraljevstva* presuda od 28. veljače 1994. godine, Serija A br. 282-B);

– Treća kategorija koja je spomenuta u stavku 2 članka 5 obuhvata osobe koje nisu srodnici djeteta, onako kako slobodno odredi svaka država strana, primjerice, osobe koje imaju tijesne osobne veze sa djetetom (vidjeti stavak 51 dolje).

48. Sukladno gore pomenutim precedentnim pravom Europskog suda za ljudska prava vezano za članak 8, može se reći da, zasad, određene osobe koje nisu roditelji a srodnici su djeteta mogu, bar u situacijama kada se dijete nalazi u socijalnoj ustanovi, imati pravo da zatraže kontakt. Čak šta više, prema precedentnom pravu Europskog suda za ljudska prava, države strane imaju pozitivnu obvezu da olakšaju izvršenje prava ("podrazumijeva obvezu države da djeluje na način sračunat da dozvoli da se ove veze normalno razvijaju"). Međutim, pravo roditelja da podižu svoju djecu je također zaštićeno člankom 8 Europske konvencije o ljudskim pravima. Kada se radi o pravu na kontakt kojeg zahtijeva treća strana, taj kontakt mora posebice da bude u službi djetetovih najboljih interesa, uzimajući u obzir i prava roditelja.

49. Uzimajući u obzir gornja zapažanja, može se reći da:

– Osobe koje nisu roditelji a u srodstvu su sa djetetom mogu imati pravo da zatraže kontakt. Međutim, ovo pravo nije u istom položaju kao pravo djeteta i njegovih, odnosno njenih roditelja na kontakt jer postoji prezumpcija kontakta za zakonski priznate roditelje, i samo kada je to nužno u najboljem interesu djeteta, roditelji i djeca mogu biti lišeni svog prava na kontakt (vidjeti stavak 1 i 2 članak

4 ove Konvencije). Dijete i osobe koje nisu roditelji a u srodstvu su sa djetetom nemaju pravo da steknu i održavaju kontakt već mogu imati samo pravo da zatraže kontakt pod uvjetom da je to u najboljem interesu djeteta.

U ostvarivanju ovog prava države imaju nešto prostora za diskreciju vezano za odlučivanje o osobama koje se po nacionalnom zakonu smatraju srođnicima djeteta. Međutim, države strane su obvezne po precedentnom pravu Europskog suda za ljudska prava u svezi sa člankom 8 ECHR-a. Sudovi mogu posebice da sačine posebne dogovore glede situacije kada više osoba traži kontakt.

Što se tiče prava osoba koje imaju obiteljske veze sa djetetom da zatraže kontakt, treba imati na umu da kod takvog kontakta mora da se normalno uzmu u obzir i mišljenja djetetovih roditelja.

– Nacionalni zakoni mogli bi da predvide da kontakt sa osobom koja je srođnik djeteta bude predmet odobrenja djeteta koje ima dostatnu moć rasuđivanja (mogućnost da dijete odbije ili stavi veto na taj kontakt) (vidjeti komentare na članak 2 gore i komentare na članak 6 dolje). Dostatno je ako nacionalni zakon predvidi mogućnost traženja izravnog (osobnog) kontakta ili druge oblike kontakta (npr. pisma, elektronska pošta).

– Ovo pravo djeteta i nekih osoba koje nisu roditelji a srođnici su djeteta da traže kontakt uvijek će podlijegati uvjetu da taj kontakt bude u najboljem interesu djeteta. Čak i kada je takav kontakt sam po sebi u najboljem interesu djeteta u početku, ukoliko kontakt vodi ka podjeli u obitelji, sud može razmotriti taj kontakt koji uzrokuje obiteljske podjele, i može, nakon što uzme u obzir sve okolnosti, biti protiv najboljih interesa djeteta.

50. Stavak 1 članka 5 pruža takvim osobama i djetetu mogućnost da uspostave kontakt ("kontakt može da bude uspostavljen"), to jest, da sudbeni organi ne bi trebalo da odbiju *a limine* molbu za kontakt ako postoje *de facto* obiteljske veze. Neke države su uspostavile sustav filtriranja pri čemu određene osobe treba da imaju dopust od suda kako bi se prijavile za kontakt (Ujedinjeno kraljevstvo) ili čiji je zadatak odlučivanja da li postupak treba pokrenuti povjeren specijalnom organu (Švedska).

51. Prema stavku 2 članka 5, države mogu slobodno da prošire mogućnost stjecanja i održavanja kontakta sa djetetom na druge osobe koje nisu osobe spomenute u stavku 1- Te druge osobe su osobe koje imaju bliske osobne veze sa djetetom ali nemaju "obiteljske veze" (primjerice, nastavnik koji ima blisku osobnu vezu sa djetetom). Države mogu također da predvide mogućnost da te osobe ili dijete zatraže kontakt. U tim slučajevima, države mogu slobodno da odluče koje će aspekte kontakta, kako je definirano u članku 2 slovo a, primijeniti. Na taj način, neka osoba, koja nije roditelj djeteta i koja nema obiteljske veze s njim, odnosno njom, može imati, primjerice, izravni kontakt ili druge oblike kontakta kao što su pošta ili može jednostavno dobiti informacije o djetetu.

Članak 6 – Pravo djeteta da bude obaviješteno i da izrazi svoje mišljenje

52. Članak 6 koji razmatra neke od proceduralnih prava djeteta na temelju Europske konvencije o ostvarivanju dječijih prava (ETS br. 160); prava da bude informirano, konzultirano i da izrazi svoje mišljenje (vidjeti članak 3 i 6 gore pomenute Konvencije). Pod uvjetom da to nije očigledno u suprotnosti sa njegovim, odnosno njenim najboljim interesima, dijete koje ima ovo pravo je dijete koje se smatra u domaćem zakonu kao dijete koje ima dostatnu moć rasuđivanja.

53. Sukladno objašnjenjima Europske konvencije o ostvarivanju dječijih prava (ETS br. 160) ostavljeno je da države definiraju kriterijume za prosudbu je li dijete ili nije sposobno da formira i izrazi svoje vlastito mišljenje, i prirodno su države slobodne da odrede godište djeteta kao jedan od kriterijuma. Kada interni zakon nije regulirao određeno godište u kojem se smatra da djeca imaju dostatnu moć rasuđivanja, sudbeni organ će, sukladno prirodi slučaja, odrediti razinu moći rasuđivanja potreban da se djeca smatraju sposobnim za formiranje i izražavanje vlastitog mišljenja.

54. U slučajevima kada se smatra da dijete prema domaćem zakonu ima dostatnu moć rasuđivanja, sudbeni organ će, prije nego što donese odluku o kontaktu, osigurati da dijete dobije sve relevantne informacije. Ovo može biti od posebne važnosti kada dijete nema zasebnog zastupnika i sudbeni organ ima razloga da vjeruje da nositelji roditeljske odgovornosti nisu prenijeli djetetu te informacije. Nije potrebno da se djeci otkriju sve informacije jer neke informacije mogu biti štetne za njihovu dobrobit neovisno od njihove starosti i sposobnosti za rasuđivanje. Osim toga, kada se jednom odluči da se informacije prenesu djeci, te informacije moraju da se prilagode, i u obliku i u sadržaju, njihovim godinama i sposobnosti rasuđivanja.

55. Sudbeni organ također ima dužnost da osigura da dijete bude konzultirano na način koji odgovara njegovoj, odnosno njenoj moći rasuđivanja i da dobije prigodu da izrazi svoje mišljenje. Sudbeni organ može da konzultira dijete osobno ili da odluči da zatraži da službenik zadužen za dobrobit djeteta ili prikladno tijelo potvrde mišljenje djeteta i da prenesu to mišljenje sudbenom organu (vidjeti članak 6 slovo b Europske konvencije o ostvarivanju dječijih prava, ETS br. 160).

56. Stavak 2 članak 6 predviđa da se dužna pozornost mora dati mišljenjima i izraženim željama i osjećajima djeteta (u tom smislu vidjeti također članak 6 slovo c Konvencije ETS br. 160 koji zahtijeva da sudbeni organ obrati dužnu pozornost na mišljenja koje izrazi dijete). Međutim, ovaj drugi stavak članka 6 ne daje djetetu apsolutno pravo na suglasnost ili na veto na planiranu odluku o kontaktu, jer nije uvijek u najboljem interesu djeteta da mu/joj se odobri takvo pravo. Na sudbenim organima je da donesu konačnu odluku uzimajući u obzir želje i osjećanja djeteta kao i sve druge okolnosti.

Članak 7 – Rješavanje sporova koji se tiču kontakta

57. Članak 7 određuje dužnosti sudbenih organa ("poduzeti sve prikladne mjere") pri rješavanju sporova koji se tiču djeteta.

58. Slovo a članak 7 izražava dužnosti sudbenih organa da osiguraju da oba roditelja budu informirani koliko je važno za njihovo dijete i za njih oboje da uspostave i održavaju redovit kontakt sa djetetom. On ima za cilj da navede roditelje da shvate da članak 4 ove Konvencije sadrži fundamentalno pravo (djeteta i njegovih, odnosno njenih roditelja) da dobiju i razvijaju redovit kontakt između djeteta i sebe. Ovo podrazumijeva dužnost svakog roditelja da djeluje u najboljem interesu djeteta i ne spriječava ili stvara prepreke u ostvarivanju ovog prava njihovog djeteta na kontakt sa oba roditelja. Ovaj stavak odražava glavni sadržaj članka 9 Konvencije Ujedinjenih naroda iz 1989. godine, u kojoj se uspostavlja pravo djeteta koje je razdvojeno od jednog ili oba roditelja da održava redovito osobne odnose i izravni kontakt sa oba roditelja. To se također nalazi i u članku 8 ECHR-a, koji jamči pravo svake majke i oca da održava kontakt sa svojom djecom, sukladno interpretaciji koju za ovaj članak daje Europski sud za ljudska prava.

59. Ova informacija koju treba dati oboma roditeljima, treba posebice da naglasi da "oba roditelja imaju zajedničke obveze za podizanje i razvoj djeteta" (članak 18, stavak 1 Konvencije Ujedinjenih naroda iz 1989. godine) a te obveze podrazumijevaju da roditelj s kojim dijete stalno živi treba da osigura da drugi roditelj ima redovit kontakt sa djetetom. Roditelj koji ne živi stalno s djetetom također je dužan da osigura da se ostvari redovit kontakt.

60. Ove informacije treba da osiguraju, posebice ali ne i ekskluzivno, sudbeni organi. Primjerice medijatori, socijalni djelatnici itd... koji se bave slučajem mogu pribaviti te informacije.

61. Slovo b članak 7 želi da ohrabri roditelje i druge srodnike djeteta (gdje su države sukladno stavku 2 članka 5 povećale kategorije osoba koje mogu da se prijave za kontakt, odredbe članka 7 slovo b mogu se također primijeniti na takve osobe) da postignu sporazumni dogovor u svezi kontakta, posebice putem obiteljskog posredovanja i drugih procesa rješavanja obiteljskih sporova. U tom smislu, treba se podsjetiti da Preporuka br. R (98) 1 o obiteljskom posredovanju preporučuje da vlade država članica uvedu i promoviraju proces posredovanja kako bi se razriješili obiteljski sporovi i izbjegle sudbene parnice. Nadalje, ova Preporuka također preporučuje korištenje drugih procesa osim posredovanja za rješavanje obiteljskih sporova. Stavak 11 memoranduma sa objašnjenjima Preporuke br. R (98) 1 o obiteljskom posredovanju predviđa: "(...) povećan broj brakova koji se završava razvodom navodi države da uvedu i podrže različite načine rješavanja obiteljskih sporova prijateljski. Nisu oni svi navedeni posebice kao "obiteljsko posredovanje", iako njihov cilj i svrha mogu biti slični. Te metode mogu da obuhvate, primjerice, pomirenje, savjetovanje za pomirenje (posredovanje koje uključuje jednu dozu savjetovanja), obiteljsko savjetovanje, i tako dalje". Uz članak 13 Europske konvencije o ostvarivanju dječijih prava (ETS br. 160) navodi potrebu da se podrži odredba o posredovanju ili drugim procesima rješavanja sporova koji se tiču djece i korištenje tih procesa u postizanju sporazuma i izbjegavanja na taj način postupaka pred sudbenim organom. Međutim, obiteljsko posredovanje rijetko nudi provodivo rješenje u prekograničnim slučajevima. Praktični problemi kao što su: zemljopisna udaljenost; ustrojne poteškoće; dinamika odnosa između roditelja i pomanjkanje komunikacije među njima, mogu učiniti da posredovanje bude teško u određenim slučajevima. U tim slučajevima može biti potrebno da se obavi pripremni rad sa svakim roditeljem u zemlji stalnog boravka svakog od njih, s namjerom da se olakša dobrovoljno učešće oba roditelja u posredovanju. U slučajevima koji uključuju

prekogranični kontakt, važno je prepoznati da se posredovanje vjerojatno neće desiti ukoliko sve agencije i tijela uključena u posredovanje ne daju roditeljima sve prikladne informacije i dostatno ih motiviraju, a ako se desi vjerojatno neće uspjeti. Kako bi se osigurale najbolje šanse za uspjeh, također je važno da agencije i tijela okončaju svu potrebnu koordinaciju i ustrojne aranžmane prije nego što se pokuša sa posredovanjem. Također je važno da agencije i tijela naprave kriterije za korištenje jezika i tehnike koji odgovaraju posredovanju u slučajevima sa stranim elementom. Generalno bi bilo korisno da se sudbeni organi u državama stranama naoružaju dostatnim razumijevanjem posredovanja, bilo kroz trening ili pružanjem informacija ili drugačije, tako da im se omogući da olakšaju i ohrabre upotrebu posredovanja.

62. Slovo c članak 7 predviđa da će prigodom rješavanja sporova u svezi sa kontaktom, sudbeni organ osigurati da prije donošenja svoje odluke raspolaže sa dostatno informacija kako bi donio odluku u najboljem interesu djeteta i da, kada je potrebno, dobije naredne informacije od drugih relevantnih tijela i osoba, posebice od nositelja roditeljske odgovornosti. U tom smislu je posebice važno priznati da sudac u mjestu stalnog boravka djeteta normalno ima pouzdanije informacije o svim okolnostima djeteta i njegove, odnosno njegove obitelji; najnoviji međunarodni pravni dokumenti također odražavaju ovu poziciju. Sukladno članku 6 ove Konvencije bilo bi moguće da sudbeni organi također dobiju, gdje je to prikladno, naredne informacije od djeteta koje ima dostatnu moć rasuđivanja. Ovaj stavak je sukladan sadržaju članka 6 slovo a Europske Konvencije o ostvarivanju dječijih prava (ETS br. 160) vezano za ulogu sudbenih organa tijekom procesa donošenja odluke radi provedbe prava djece.

Članak 8 – Sporazumi o kontaktu

63. Kako je gore navedeno, roditelje i druge osobe srodnike djeteta (gdje su države sukladno stavku 2 članka 5 povećale kategorije osoba koje mogu da se prijave za kontakt, odredbe članka 8 mogu se također primijeniti na takve osobe), bi trebalo ohrabriti da postignu prijateljski dogovor oko kontakta. Normalno je da je to u najboljem interesu djeteta i roditelja i drugih osoba da odluče same kako da provedu kontakt između njih i djeteta. Drugi dodani razlog da se potiču sporazumi je da nalog za kontakt kojeg napravi sudbeni organ neće obično sadržavati sve detalje za kontakt sa djetetom tijekom budućih godina, s obzirom da se mora povesti računa o mijenjanju okolnosti. Zato će dotične osobe morati da se u kasnijoj fazi slože o potrebnim detaljnim aranžmanima kojim bi se sproveo nalog. Tako, članak 8 stavak 1 navodi da će države strane ohrabrivati roditelje i druge date osobe da se pridržavaju načela datih u člancima 4 do 7 kada prave ili mijenjaju sporazume koji se tiču kontakta sa djecom.

64. S obzirom na temeljnu i bazičnu prirodu načela postavljenih u člancima 4 do 7, strane se ohrabruju da poštuju ove načela čak i kada prave privatne sporazume koji se tiču kontakta.

65. Kako bi se izbjegla sumnja u svezi tih sporazuma, određeni sporazumi prema kojima dijete treba da ostane sa nekom osobom određeno vrijeme ili bude izvedeno izvan jurisdikcije treba da budu napravljeni radije pismeno od strane zainteresiranih osoba. Ovo može, primjerice, da se obavi putem dokumenta kojeg te osobe potpišu i u kojem se navodi ime djeteta, mjesto njegovog/njenog stalnog boravka, datumi i mjesto kontakta i ime osobe koja će imati kontakt s djetetom. Takvi dokumenti treba da sadrže sve nužne

detalje koji se tiču kontakta. Zajedničko razumijevanje između strana je veoma važno i zato im se daje velika autonomija da sačine sporazume o kontaktu, za koje mogu kasnije da odluče da li će ih podnijeti sudbenim organima na ovjeru.

66. Iako pisani dokument kojeg nije potvrdio sudbeni organ ne bi bio obvezujući za sudbeni organ, u slučaju teškoća koje nastanu pri izvršenju kontakta pružio bi tom organu korisne indikacije u svezi namjera osoba. Te indikacije mogu da pomognu da se olakša povratak djeteta u prikladnom trenutku u mjesto u kojem stalno živi.

67. Kako bi dali tim sporazumima istu zakonsku snagu koju ima sudbeni nalog i tako olakšali njihovu provedbu, stavak 2 članak 8 predviđa da će, na zahtjev, sudbeni organi potvrditi sporazume koji se tiču kontakta sa djetetom. Osim slučajeva kada domaći zakon ne predviđa potvrđivanje takvih sporazuma, potvrđivanje će biti odbijeno samo ako je sporazum suprotan najboljim interesima djeteta. Sudbeni organ može uzeti u obzir načela data u čancima 4 do 7 ove Konvencije kako bi provjerio je li sporazum ispoštovao najbolje interese djeteta.

Članak 9 – Stupanje na snagu naloga za kontakt

68. Ovaj članak predviđa da će države strane na prikladni način osigurati da nalozi za kontakt stupe na snagu. Kada je rađen nacrt Konvencije, nacionalni zakoni nekih država nisu imali načine za osiguranje efektivne provedbe naloga za kontakt. Dozvola kontakta roditelju bez mogućnosti zakonske provedbe tog kontakta nije u suglasnosti sa precedentnim zakonom Europskog suda za ljudska prava. Države strane mogu slobodno izabrati mjere provedbe potrebne za izvršenje naloga za kontakt.

69. I zaista je Europski sud za ljudska prava smatrao da neprovedba sudbenih odluka u svezi roditeljskih prava i odgovornosti, uključujući naloge za kontakt, može predstavljati kršenje prava na poštivanje obitelji kako je dato u članku 8 Europske konvencije o ljudskim pravima. Pošto države imaju granicu pri prosudbi u ovom području, Sud provjerava da li su mjere koje su poduzeli sudbeni ili upravni organi bile *adekvatne i dostatne* da osiguraju provedbu prava podnositelja na poštivanje obiteljskog života (vidjeti, primjerice, *Evr. Suda za, Ignaccolo-Zenide protiv Rumunije* presuda od 25. siječnja 2000. godine – u ovom slučaju Sudu nije bilo važno je li nacionalni sud osigurao dostatne mjere ili da li su propisno primijenjene, već da li su bile uspješne u ponovnom sastavljanju podnositelja i njene djece; vidjeti također *Eur. Sud za LJP, Nuutinen protiv Finske*, presuda od 27. lipnja 2000. godine i *Hokkanen protiv Finske*, presuda od 23. rujna 1994. godine Serija A br. 299-A).

70. U jednom broju ranijih slučajeva vezano za duljinu postupka (članak 6 stavak 1 ECHR-a), Sud je već iznio da sudbeni postupci koji se odnose na veze između djece i njihovih roditelja, uključujući postupke provedbe (koji čine integralni dio suđenja u smislu značenja članka 6 prema dobro etabliranom precedentnom pravu Suda), moraju da se vode sa "*izuzetnom marljivošću*" (vidjeti, primjerice, *Evr. Sud za LJP, H. protiv Ujedinjenog kraljevstva* presuda od 8. srpnja 1987. godine, Serija A, br- 120; *Evr. Sud za LJP Johansen protiv Norveške* presuda od 7. kolovoza 1996.godine, Izvješća 1996-III, para. 88; *Eur. Sud za LJP R, Paulsen-Medalen i Svensson protiv Švedske* od 15. veljače 1998.godine).

71. Konačno, treba se sjetiti da članak 7 Europske konvencije o ostvarivanju dječijih prava (ETS br. 160) navodi da: "U postupcima koji se tiču ostvarivanja dječijih prava sudbeni organ će djelovati brzo kako bi se izbjegla nepotrebna kašnjenja i na raspolaganju će biti procedure koje će osigurati da njegove odluke budu brzo provedene. U hitnim slučajevima, sudbeni organ će imati ovlaštenje, gdje je to prikladno, da donosi odluke koje su odmah primjenjive."

72. Zbog toga se od država traži da osiguraju prikladni pravni lijek koji može da uključi sve mjere zaštite i jamstva kako bi se osiguralo da se kontakt sprovede što je prije moguće.

Članak 10 – Zaštitne mjere i jamstva vezano za kontakt

73. Ovaj članak sadrži primjere praktičnih rješenja koja mogu, kada je to prikladno, da se koriste u promidžbi i osiguranju zakonite provedbe nacionalnog ili prekograničnog kontakta sa djecom, prije, tijekom i nakon ostvarenog kontakta. Zaštitne mjere i jamstva su među najvažnijim koracima koje treba poduzeti kako bi se olakšalo propisno ostvarivanje prava na kontakt kako je definirano u slovu a članka 2. Na temelju članka 10 stavak 1, svaka država strana predvidjet će i promovirati korištenje zaštitnih mjera i jamstva. Zaštitne mjere i jamstva navedeni u stavku 2 članka 10 nisu potpuna lista i, uz zahtjeve stavka 3 članka 4 i stavka 1 slovo b članka 14, države mogu slobodno da izaberu tri ili više kategorija zaštita i jamstava raspoloživih u okviru njihovih zakona. Stoga, države mogu da osiguraju svaku drugu zaštitnu mjeru i jamstvo koje smatraju nužnim kako bi se osigurala pravilna provedba kontakta sa djecom.

74. Od država se zahtijeva da putem svojih centralnih organa obavijeste generalnog tajnika Vijeća Europe o najmanje tri kategorije zaštitnih mjera i jamstva koje su na raspolaganju u njihovom domaćem zakonu. Kako je navedeno u stavku 73, osim ovih zaštitnih mjera i jamstva, države moraju da predvide nadzirani osobni kontakt (članak 4 stavak 3) i predhodno priznavanje naloga za starateljstvo / kontakt (članak 14 stavak 1 slovo b). O promjenama raspoloživih zaštitnih mjera i jamstva treba odmah poslati informaciju na isti način, što je prije moguće. Osim informacija o zaštitnim mjerama i jamstvima datim sukladno stavku 1 članak 10, centralni organi treba da, prema članku 12 slovo b, dostave jedni drugima, nakon zahtjeva, svaku dodanu detaljnu informaciju o zaštitnim mjerama i jamstvima.

75. Temeljem članka 10, stavak 2, kada okolnosti slučaja to zahtijevaju, sudbeni organ, obično u državi stalnog boravka djeteta, može u svako doba da napravi nalog za kontakt koji podliježe zaštitnim mjerama i jamstvu kako bi se osiguralo da se nalog provede na zakonit način i da se dijete ili vrati nakon razdoblja kontakta u mjesto stalnog boravka ili da ne bude nezakonito odvedeno. Kada se radi o prekograničnom kontaktu, potrebne tražene zaštitne mjere i jamstvo neće biti automatski uspostavljene, već će biti uspostavljene kada su nužne u posebnim situacijama. Zaštitne mjere i jamstvo se dijele u dvije grupe. Jedna grupa se tiče zaštitnih mjera i jamstva koje su namijenjene da se nalog za kontakt izvrši. Druga grupa se tiče zaštitnih mjera i jamstva koje su namijenjene da se dijete vrati nakon razdoblja kontakta ili da se spriječi nezakonito odvođenje. Kako je navedeno gore, ove zaštitne mjere i jamstvo mogu biti uključeni u bilo koje vrijeme prije ili tijekom izvršenja kontakta ili nakon ostvarenog kontakta, primjerice kada se sastavlja nalog za kontakt ili kada se mijenja u nekoj kasnijoj fazi, zbog promjene okolnosti.

76. Slovo a stavka 2 članka 10 odnosi se na zaštitne mjere i jamstvo koje mogu osigurati propisnu provedbu naloga za kontakt. Primjerice, izvršenje kontakta može podlijevati superviziji kada, sukladno stavku 3 članka 4, nenadzirani kontakt nije u najboljem interesu djeteta (npr. nasilje u obitelji, opasnost od zlouporabe, rizik od otmice djeteta, kontakt između djeteta i roditelja koji nije dugo vidio dijete, itd.). U tim slučajevima, roditelj s kojim dijete stalno živi bit će sigurniji kada se kontakt između djeteta i drugog roditelja odvija pod nadzorom. U stavku 3 članka 4 se zahtjeva da države pruže mogućnost nadziranog osobnog kontakta. Zbog toga te države ne mogu da isključe nadzor kontakta u okviru raspoloživih zaštitnih mjera i jamstva.

77. Slovo a stavka 2 članka 10 pominje druge zaštitne mjere i jamstva kao osiguranje da će se kontakt sprovesti; obveza osobe (npr. osoba koja traži kontakt, osoba s kojom dijete živi ili oboje) da snosi troškove putovanja i smještaja za dijete, gdje je to prikladno, i za svaku drugu osobu koja je u pratnji djeteta, kada dijete ne može da putuje samo jer je isuviše mlado.

78. Slovo a također predviđa da jamstvo deponuje i osoba s kojom dijete stalno živi, kako bi se osiguralo da osoba koja traži kontakt ne bude spriječena da ima kontakt. Ovo može osigurati da osobe koje imaju kontakt ne otkriju, kada stignu na svoju destinaciju, da osoba koja brine o djetetu odbija da im dozvoli da ostvare kontakt s djetetom. Izgubljeno jamstvo može da pokrije troškove puta osobe koja ima pravo na kontakt s djetetom, ovisno od internog zakona date države.

79. Konačno, članak 10 stavak 2 slovo a spominje mogućnost uvođenja novčane kazne (građanske, krivične ili upravne ovisno od sudbenog sustava) osobi s kojom dijete stalno živi, ukoliko ta osoba odbije da se povinuje nalogu za kontakt. Ta kazna može biti posebice efikasna mjera kada postoji bojazan da će se negativan stavak te osobe vjerojatno nastaviti i u budućnosti.

80. Slovo b stavak 2 članak 10 spominje, kao primjere, neke zaštitne mjere i jamstva koje se mogu poduzeti kako bi se osiguralo da dijete ne bude nezakonito odvedeno kada se kontakt desi u mjestu djetetovog stalnog boravka (ili na drugom mjestu) i da se dijete vrati nakon razdoblja kontakta u mjesto gdje stalno živi.

81. Vezano za predaju putovnice ili identifikacijskih dokumenata osobe s kojom dijete stalno ne živi, i moguće predaje putovnice ili identifikacijskih dokumenata djeteta, od osobe koja traži kontakt može biti zatraženo da pokaže dokument u kojem se navodi da su on ili ona obavijestili nadležni konzularni organ o toj predaji tijekom razdoblja kontakta. Osim toga, države mogu uspostaviti mehanizam koji dozvoljava sudovima da izravno obavijeste konzularne službe o odluci o predaji putovnice. U ovom smislu, bilo bi korisno ustanoviti jednostavnu i izravnu komunikaciju između suda koji donosi odluku o kontaktu i konzularnih službi. Centralni organ bi mogao djelovati, gdje je to prikladno, kao posrednik i izravno informirati centralni organ druge zainteresirane države. Obje mjere bi mogle spriječiti izdavanje druge putovnice. Međutim predaja putovnice možda je manje efikasna kao preventivna mjera na teritoriji skupine država koje su ukinule ili smanjile kontrolu na granicama između sebe kao što su zemlje koje su ratificirale Schengenski sporazum.

82. Odredba o financijskim jamstvima prije izvršenja kontakta od strane roditelja s kojim dijete ne živi stalno, može se koristiti kako bi se preduprijedilo nelegalno odvođenje ili zadržavanje djeteta nakon razdoblja kontakta. Ustvari, mada financijska jamstva nisu u praksi često korištena, mogla bi biti najefikasnija zaštita. Deponiranje tih financijskih jamstava bi moglo da se učini u državi gdje dijete stalno živi ili u državi gdje će se ostvariti kontakt. Međutim, kada se sastavlja odredba o pružanju financijskog jamstva, potrebno je uzeti u obzir financijsku situaciju osobe koja je u pitanju kao i troškove života u državi gdje mu je stalni boravak. Odluka o tome kako se postupa sa financijskim jamstvom u slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja ovisi o različitim pravnim sustavima. Primjerice, sud bi mogao naložiti gubitak jamstva i odlučiti kako da se s njom postupa (npr. u korist djeteta, za financiranje postupka oko povratka itd.).

83. Još jedna zaštitna mjera i jamstvo izravno povezana sa financijskim jamstvima su pristojbe na imovinu osobe koja traži kontakt sa djetetom. Hipoteka ili deponiranje akcija i dionica su neki primjeri pristojbi na imovinu. Ove pristojbe na imovinu mogu se završiti unaprijed kako bi se izbjeglo nezakonito odvođenje ili zadržavanje nakon razdoblja kontakta, konfiskacija imovine se može uraditi da bi se osiguralo da se dijete vrati u mjesto stalnog boravka, sukladno internim zakonom date države.

84. Važan tip zaštitne mjere ili jamstva koji bi se mogao koristiti za naloge za kontakt je obvezivanje:

– U nekim pravnim sustavima, posebice u sustavima običajnog prava, obvezivanje (također poznato kao "jemstvo" ili "uvjeti") su obećanja ili uvjeravanja koje parničar daje na sudu i koja se mogu prilagoditi potrebama svakog zasebnog slučaja. Obvezivanje, koje predstavlja sporazum sa sudom a ne sa drugom strankom, ne daje zbog toga drugoj strani nikakva osobna prava. Iako obvezivanje može da se da na zahtjev suda, u većini slučajeva parničar obvezivanje čini dobrovoljno da pokaže dobru volju. Obvezivanja su dio naloga suda, i primjenjiva su kao takva. Pitanje je javne politike da li će obvezivanje biti ispoštovano i provedeno. Kršenje obvezivanja koje je istovjetno kršenju bilo koje druge naredbe smatra se kao nepoštivanje suda, što može dovesti do pritvora, novčane kazne ili konfiskacije imovine.

– Mada se obvezivanja vrlo često koriste u pitanjima van djelogruga obiteljskog prava, smatraju se u nekim državama kao posebice važna na području obiteljskog prava. Pošto se stranke u sporu ohrabruju da sporove rješavaju sporazumno, obvezivanja su važna jer je vjerojatnije da će se stranke suglasiti s nečim oko čega su se već dogovorile a to može i da smanji troškove parnice. Važan aspekt obvezivanja je da se ona mogu dati vezano za pitanja koja se prostiru šire od sudbenih ovlaštenja da prave naloge.

– Sadržaj obvezivanja može da uključi određene detalje koji se tiču ostvarivanja kontakta kao što su obećanje da dijete neće imati kontakte sa određenim osobama ili obećanje da se djetetu dozvoli telefonski kontakt sa roditeljem koji je staratelj u određene dane ili može da obuhvati obećanja preventivne prirode, primjerice, obećanje o predaji putovnice ili pružanju financijskih jamstava.

– U nekim zemljama, prije svega Engleskoj i Velsu, sudovi, posebice apelativni, jasno su dali do znanja da se moraju nametnuti neke restrikcije na korištenje obvezivanja u međunarodnim slučajevima, u kojima su data na sudovima države koja nije država čiji sudovi imaju jurisdikciju nad suštinom slučaja. Posebice moraju biti limitirana u svom obujmu i trajanju glede onoga što je potrebno da se postignu ciljevi međunarodnih dokumenata i treba da traju do onog vremena kako sudovi stalnog boravišta djeteta smatraju kao svoju normalnu ulogu kao foruma za donošenje odluka u svezi djeteta, tako da se ne povrijedi jurisdikcija tih sudova. Ne smiju da budu toliko detaljna da ne bi dovela do frustrirajućeg postupka zbog otegnutih istraga po obujmu ili izvodivosti ili otvaranja nove temelja za žalbu. Sudovi treba također da budu oprezni da ne traže ili prihvataju obvezivanja, koja daju otmičarima nepoštenu financijsku i taktičku prednost.

– Sukladno stavku 3 članak 10, svaka zaštitna mjera i jamstava (uključujući obvezivanja data u postupku vezano za kontakt) čine dio naloga za kontakt. Mogu se sprovesti na isti način kao i drugi nalozi pokretanjem prikladnih procedura priznavanja i izvršenja u državi u kojoj treba da se nalog provede (uključujući i obvezivanja). Primjerice, suci koje su sudjelovale na Sudbenoj konferenciji općeg prava o međunarodnom starateljstvu nad djecom u Vošingtonu u rujnu 2000. godine, imali su mišljenje da su obvezivanja korisna alatka u međunarodnim slučajevima sa djecom i pošto su smišljeni kao zaštita djece, suci imaju pravo i obvezuju se da pretpostave da će strani sudovi i socijalne ustanove zastupati isto tako ozbiljno mišljenje kakvo bi zastupali kod nepoštivanja obvezivanja koje se smatra temeljnim za dobrobit djeteta. U zajedničkom je javnom interesu da sudovi svake jurisdikcije podržavaju ovu politiku koja vodi ka brzom rješavanju slučajeva i sukladno tome smanjenju oduzimanja vremena na sudovima i smanjenju troškova stranaka u parnici kao i javnih sredstava.

85. Kako bi se osiguralo da neće biti otmice niti nezakonitog zadržavanja djeteta, može biti korisno zatražiti od osobe koja ima kontakt da se ona/on i dijete redovno pojavljuju pred nadležnim sudom. Ova zaštitna mjera i jamstvo može biti prikladna posebice u slučajevima kada dijete treba da boravi ograničeno vrijeme sa osobom koja ima pravo na kontakt. Ako se ta osoba koja ima kontakt ne pojavi u određeno vrijeme, policija može vrlo brzo da reagira i počne da traži dijete. Izbor nadležnog tijela se prepušta državama. To nadležno tijelo može biti socijalna ustanova za mlade ili policijska stanica u gradu u kojem se kontakt ostvaruje. Ostala nadležna tijela mogu biti javni tužitelj ili sudac. Međutim, pri pravljenu izbora, države moraju imati na umu potrebu da se osigura da pojavljivanje pred sudom nema negativan efekat na dijete: primjerice, pojavljivanje u policijskoj stanici u kojoj ne postoji adekvatan prostor za te svrhe može duboko da uznemiri dijete.

86. Efikasan način osiguranja povratka djeteta nakon kontakta u inozemstvu može biti da se od osobe koja traži nalog za kontakt zatraži da pokaže prije sastavljanja naloga za kontakt ili prije izvršenja kontakta, dokument koji potiče iz države gdje će se kontakt ostvariti, koji potvrđuje priznavanje i izjavu o pravosnažnosti starateljstva ili stalnog boravka u korist drugog roditelja s kojim dijete stalno živi. Ovim bi se izbjegla svaka sumnja o alokaciji starateljstva u državi gdje će se kontakt obaviti.

87. Kada ne postoji sumnja oko starateljstva, još jedna zaštitna mjera može biti da se napravi nalog za kontakt koji dozvoljava da se kontakt ostvari van države stalnog boravka djeteta ali koji zahtijeva da se, prije nego što dijete stvarno otputuje u tu zemlju, pokaže potvrda o priznavanju i izjava o pravosnažnosti prije naloga za kontakt u toj drugoj državi (članak 14 stavak 1 slovo b). Ovo može ubrzati provedbu dužnosti da se dijete vrati nakon razdoblja konataкта navedenog u nalogu.

88. Još jedna zaštitna mjera ili jamstvo može biti nametanje uvjeta u svezi s mjestom gdje kontakt treba da se ostvari. Primjerice, ako postoje validni temelji za strah o otmici djeteta, sud može ograničiti neku osobu da dijete odvede sa određenog mjesta ili da zabrani da dijete napušta zemlju. Zabrana se može upisati prema nacionalnom ili prekograničnom sustavu informiranja kako bi se spriječio odlazak djeteta sa teritorije date države.

89. Stavak 3 članka 10 zahtijeva da zaštitne mjere i jamstva budu u pisanoj formi ili evidentirane pismeno. Zaštitne mjere i jamstva mogu se dati u istim dokumentima koji sadrže i nalog za kontakt ili kao dokument u prilogu. U svakom slučaju, dokument kojim se utvrđuju te zaštitne mjere i jamstva čini integralni dio naloga za kontakt i stoga su pravovaljana obveza.

90. Članak 10 stavak 4 navodi da ako se zaštitne mjere i jamstva trebaju provoditi u drugoj državi strani, sudbeni organ će radije narediti da se te zaštitne mjere i jamstva mogu provesti u toj državi strani. Pošto je lista zaštitnih mjera i jamstva data u članku 10 stavak 2 samo indikativna (uz zaštitne mjere i jamstva navedena u stavku 3 članka 4 i stavak 1 slovo b članka 14), jasno je da ove mjere kao i druge mjere neće biti identične u svim zemljama. Radi dobijanja više informacija, vidjeti komentare na članak 12 slovo b. U svakom slučaju, sudac u drugoj državi strani može da primijeni članak 15 i prilagodi zaštitne mjere i jamstva sadržana u nalogu za kontakt kako bi se olakšalo ostvarivanje kontakta.

Poglavlje III – Mjere promidžbe i unaprjeđenja prekograničnog kontakta

Članak 11 – Centralni izvršni organi

91. Članak 11 predviđa suradnju između država putem centralnih organa imenovanih u tu svrhu u svakoj državi strani. To je postala dobro organizirana struktura za suradnju između država o pitanjima zaštite djece, sukladno Konvenciji o starateljstvu (ETS br. 105) kao i Haškoj konvenciji iz 1980. godine. Kako ova Konvencija želi da bude komplementarna sa ta dva međunarodna dokumenta kao i sa novijom Haškom konvencijom iz 1996. godine, izgleda poželjno da se odredi isti centralni organ koji bi se bavio molbama u svezi s ovim konvencijama.

92. Stavak 2 članak 11 uzima u obzir situaciju u federalnim državama i državama sa više od jednog pravnog sustava. Međutim, iskustvo sa drugim međunarodnim dokumentima je pokazalo da, kada se imenuje nekoliko centralnih organa u jednoj državi strani, bilo bi poželjno, kako bi se izbjeglo nepotrebno kašnjenje, odrediti jednog od njih kao odgovornog za prijem ulazne korespondencije iz inozemstva i da je prosljeđuje centralnom organu koji je kompetentan po internom zakonu te države u svakom datom slučaju.

93. Sukladno stavku 3 članka 11, generalni tajnik Vijeća Europe, kao depozitar Konvencije, bit će obaviješten o svakom naimenovanju centralnih izvršnih organa. Generalni tajnik će, nakon što primi to naimenovanje, slati obavijesti kako je navedeno u članku 27

Sukladno stavku 3 članka 11. generalni tajnik Vijeća Europe, kao depozitar Konvencije, treba biti obaviješten o svakom imenovanju centralnih organa. Generalni tajnik će, nakon što primi ta naimenovanja, izvršiti obavješćavanje kako je navedeno u članku 27.

Članak 12 – Dužnosti centralnih organa

94. Članak 12 slovo a, kao članak 3 Konvencije o starateljstvu (ETS br. 105) predviđa suradnju kako između samih centralnih organa tako i suradnju između nadležnih državnih tijela, uključujući sudbene organe. Cilj je osigurati da ovi organi razmotre i nacionalne aspekte međunarodnih slučajeva koji im se podnesu i međunarodne elemente. Takva suradnja treba da dovede do ubrzanja procedura.

95. Ova suradnja bi morala biti što je moguće aktivnija i obuhvatiti informacije o nacionalnom zakonodavstvu koje se odnosi na roditeljske odgovornosti (uključujući kontakt) uopće (članak 12 slovo b), sve detaljne informacije koje se tiču zaštitinih mjera i jamstva uz one već date prema stavku 1 članka 10 i službe na raspolaganju (uključujući pravne službe, javne i druge) kao i sve promjene u zakonu i službama (članak 12 slovo b). Informacije također treba da se tiču razvoja u posebnim slučajevima (članak 12 slovo d) kao i informacije o teškoćama u primjeni ove Konvencije, koje mogu biti opće prirode ili povezane sa određenim slučajem (članak 12 slovo e).

96. Temeljem članka 12 slovo c, važna dužnost centralnih organa je da poduzmu ili učine da se poduzmu svi prikladni koraci kako bi se otkrilo boravište djeteta u datoj državi ili drugoj državi strani. U prekograničnim situacijama nositelj roditeljske odgovornosti može pokušati spriječiti kontakt skrivanjem boravišta djeteta. Zato centralni organi mogu primiti često zahtjeve od roditelja koji imaju pravo na kontakt da poduzmu mjere da pronađu dijete. U slučajevima kada se adresa djeteta ili roditelja djeteta ne može dati roditelju koji ima pravo na kontakt (odbijanje roditelja itd.), bilo bi od velike pomoći ako bi organi države mogli pribaviti te informacije centralnim organima bez njihovog otkrivanja podnositelju molbe.

Članak 13 – Međunarodna suradnja

97. Ovaj članak priznaje potrebu da se uspostavi bliska suradnja između sudbenih organa, centralnih izvršnih organa i drugih tijela datih država strana.

98. Pošto se ova Konvencija ne bavi jurisdikcijom (ovo pitanje je u djelokrugu interesa više drugih međunarodnih dokumenata), u slučajevima prekograničnog kontakta, države strane o kojima se radi će, u većini slučajeva, biti država gdje je stalno mjesto boravka djeteta i država gdje će se desiti kontakt. Ova suradnja obuhvata sve različite korake koji se poduzimaju od početka do kraja razdoblja kontakta.

99. Potreba za tjesnijom suradnjom uključuje posebice potrebu da se uspostave mehanizmi za unaprjeđenje suradnje između sudbenih organa u različitim zemljama,

posebice u svezi sa postupkom oko prekograničnog kontakta (dužnost da se surađuje obuhvata situaciju prije, tijekom i nakon pokretanja postupka). Ova suradnja treba da bude dobrovoljna i bez nužnog uključivanja centralnih organa. Međutim, potrebno je podvući važnost pomoći koju centralni organi mogu da pruže sudbenim organima, sukladno stavku 2 članka 13.

100. Pošto suci imaju važnu ulogu i težak zadatak kojeg treba da provedu baveći se prekograničnim slučajevima vezano za starateljstvo i kontakt, u nekim zemljama su poduzeti koraci da se osigura da takve slučajeve vode suci koje su prošle posebnu obuku i imaju iskustva u tim pitanjima. Međutim, u drugim zemljama se primjenjuju drugačija pravila za jurisdikciju i slučajevi ne mogu biti dodijeljeni određenom sucu ili određenom sudu. Osim toga, neki slučajevi, koji otpočnu kao nacionalni slučajevi, tijekom postupka prerastu u kompleksne prekogranične slučajeve.

101. Suci imaju temeljnu ulogu u prekograničnim slučajevima i treba ohrabriti roditelje, kako je navedeno u slovu b članka 7, da sami naprave pogodne sporazume u svezi starateljstva nad djecom i kontakta s njima, i gdje je to prikladno, pomoću posredovanja. Preporuka br. R (98) 1 o obiteljskom posredovanju i njen memorandum sa objašnjenjima sadrži korisne informacije u ovu svrhu.

102. Suci moraju naravno da vode računa o najboljim interesima djeteta i mišljenjima djeteta i u tu svrhu može se pozvati na relevantne odredbe ove Konvencije (vidjeti posebice članak 6), na precedentno pravo Europskog suda za ljudska prava (Eur. Sud za LJP *Sahin protiv Njemačke*, presuda od 11. listopada 2001. godine) kao i na različite međunarodne dokumente u ovom području, posebice na Europsku konvenciju o ostvarivanju dječijih prava /ETS br. 160) i na Konvenciju Ujedinjenih nacija iz 1989. godine.

103. Iako je mjera do koje sudovi mogu da surađuju neizvjesna u nekim državama (npr, zbog konstitucionalnih razloga), jasno je da je suradnja između sudova, kako na nacionalnom tako i na međunarodnoj razini, dozvoljena u svim državama u kojima se ova suradnja ne odnosi na odluku koju treba donijeti o suštini slučaja. Ova suradnja može biti izravna ili provedena putem Centralnih organa (vidjeti stavak 2 članka 13).

104. U nekim slučajevima organi vlasti u nekoj državi u kojoj treba da se obavi kontakt a koji nisu organi države stalnog boravka djeteta, imali bi više prikladnih informacija da odluče o praktičnim uvjetima pod kojim se kontakt treba provesti. Zbog toga je potrebno promovirati izravne kontakte između suda u mjestu stalnog boravka djeteta i suda mjesta u kojem kontakt treba da se ostvari kako bi se pribavile pouzdanije i primjerenije informacije koje se tiču prikladnog načina da se kontakt uspostavi i obavi u najboljem interesu djeteta (vidjeti članak 35 Haške konvencije iz 1996. godine). Osim toga, takvi kontakti mogu pružiti sudu države stalnog boravka djeteta bolje informacije o raspoloživim zaštitnim mjerama i jamstvima u državi u kojoj živi roditelj koji nije staratelj a prijavljuje se za nalog za kontakt u državi djetetovog stalnog boravka.

105. Što se tiče suradnje između socijalnih organa, potrebno je naglasiti važnu ulogu koju ti organi mogu imati u slučajevima kontakta, posebice u slučajevima prekograničnog kontakta. Lokalni socijalni organi mogu da prikupljaju informacije, tako izbjegavši probleme vezano za jezik i kulturu, te da olakšaju komunikaciju s ciljem

pronalaska rješenja u najboljem interesu djeteta, kroz suradnju sa centralnim organima. U tom smislu, nadležni organi treba da budu svjesni da ostvarivanje kontakta u međunarodnom okruženju može da izazove posebice akutne praktične i emotivne teškoće za strane, i da bi mogla da se pruži pomoć tako da se olakša pristup socijalnim organima i posredničkim službama i korištenju "neutralnih terena" kao što su centri za kontakt. Potrebno je istaći važnost transnacionalne suradnje između lokalnih organa i sudova radi smanjenja konflikata i izbjegavanja kontradiktornih odluka. U tom smislu, relevantne odredbe u Poglavlju V Haške konvencije iz 1996. godine su od posebne važnosti.

106. Stavak 2 članka 13 predviđa da centralni organi pomognu sudbenim organima kako bi se olakšala komunikacija i razmjena informacija i pomoći među njima. Cilj ovog stavka je olakšavanje suradnje između datih sudova. Sud bi, prije nego što odluči o zahtjevu za odobrenje kontakta, trebalo da ima mogućnost da kontaktira sud zemlje u kojoj živi osoba koja traži kontakt - putem Centralnih organa ili izravno sukladno stavku 1 članka 13, kako bi dobio potrebne informacije. To je *lex specialis* u multilateralim ili bilateralim dokumentima na području opće sudbene pomoći.

107. U slučajevima prekograničnog kontakta, pomoć centralnih organa kod pokretanja postupaka je temeljna i vitalnija nego u nacionalnim slučajevima, jer su uključena dva pravna sustava i vrlo često podnositelj ne zna čak ni jezik države gdje želi da podnese molbu. Ova pomoć sukladno stavku 3 članka 13 ne bi uključivala samo davanje liste pravnika već i pružanje pomoći kako bi se dobila, primjerice, pravna pomoć. Centralni organi treba da imaju na umu i da potiču strane da postignu prijateljski dogovor prije pokretanja parnice. Stavak 3 predviđa da centralni organi pomažu djeci, roditeljima i drugim osobama srodnicima djeteta, posebice, kod pokretanja parnica u svezi prekograničnog kontakta. Kada država, sukladno stavku 2 članka 5, proširi kategorije osoba koje se mogu prijaviti za kontakt, centralni organi će također, gdje je moguće, pomoći tim drugim osobama koje imaju bliske osobne veze sa djetetom kod pokretanja postupka.

Članak 14 – Priznavanje i provedba naloga za prekogranični kontakt

108. Iako ova Konvencija ne ustanovljava pravila jurisdikcije niti se bavi izravno pitanjima koja se odnose na priznavanje i provedbu, članak 14 podvlači obvezu država strana da uspostave, gdje se može primijeniti, sukladno relevantnim međunarodnim dokumentima, načine da olakšaju izvršenje kontakta i prava na starateljstvo u slučaju naloga za prekogranični kontakt.

109. Međutim, ova Konvencija ne zahtijeva da neka država pojača one dijelove prekograničnog naloga za kontakt koji bi se kosio sa domaćim zakonom (npr. nalog za kontakt koji se tiče djeteta koje je, sukladan domaćem zakonu već steklo punu zakonsku sposobnost - vidjeti također slovo c članka 2 koji definira dijete kao osobu ispod 18 godina starosti za koju se "nalog za kontakt pravi ili sprovodi u državi strani").

110. Članak 14 stavak 1 slovo a zahtijeva da države strane predvide sustav za priznavanje i provedbu prekograničnih naloga za kontakt i prava na starateljstvo. U tom smislu, potrebno je podvući da je jedan od najvećih problema o ovom pitanju, identificiran tijekom skiciranja ove Konvencije, nepostojanje ili neadekvatnost

nacionalnih procedura ili sustava za priznavanje stranih naloga za kontakt. Ustanovljenje takvih procedura ili sustava bi olakšalo propisno ostvarivanje kontakata i prava na starateljstvo. Ova pitanja su donekle razmatrana u Haškoj konvenciji iz 1996. godine i Regulativi (EC) br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. godine vezano za jurisdikciju i priznavanje i provedbu presuda u bračnim pitanjima i u pitanjima roditeljske dogovornosti za djecu od strane oba supružnika.

111. Članak 14 stavak 1 slovo b bavi se najvažnijim jamstvom koje se daje a ciljem olakšavanja normalnog ostvarivanja prava na prekogranični kontakt. Kada se radi o prekograničnom kontaktu priznavanje i izjava o punovažnosti (exequatur) unaprijed - (data od strane države gdje kontakt treba da se obavi) naloga za kontakt i/ili naloga o starateljstvu kojeg sačine sudbeni organi druge države (obično države stalnog boravka djeteta) - ohrabрили bi roditelja s kojim dijete stalno živi da ne ometa ostvarivanje prekograničnog kontakta sa drugim roditeljem. Glavna prednost priznavanja unaprijed starateljstva i/ili naloga za kontakt sastoji se u tome što bi brz povratak djeteta nakon razdoblja kontakta bio olakšan u slučaju bilo kakvog odvođenja ili zadržavanja djeteta i zato je manje vjerojatno da bi roditelj koji nema starateljstvo nad djetetom pokušao da zadrži dijete nakon razdoblja kontakta. Zbog svih ovih razloga procedura za priznavanje i izjava o punovažnosti unaprijed o starateljstvu ili nalogu o kontaktu sačinjenim u inozemstvu je obvezna za strane u ovoj Konvenciji.

112. Članak 14 stavak 2 cilja na reciprocitet jamstva (formalni i faktualni, ovisno od slučaja) u svrhe priznavanja i provedbe naloga za kontakt za države, što zahtijeva takav uvjet u njihovim zakonima o priznavanju i provedbi stranih naloga. Ova odredba je posebice od pomoći u situacijama kada nema temelja *drugog* "ugovora" između države porijekla i države provedbe.

Članak 15 – Uvjeti za provedbu naloga za prekogranični kontakt

113. Sukladno članku 15, sudbeni organ države strane u kojoj treba da se izvrši prekogranični kontakt, može da, prigodom priznavanja ili izjave da je nalog za kontakt primjenljiv ili u bilo koje vrijeme nakon toga, utvdi ili prilagodi uvjete izvršenja date u nalogu za kontakt sačinjenom u drugoj državi strani ako je to nužno za olakšavanje izvođenja kontakta i da bi se odluka prilagodila stvarnoj situaciji u kojoj treba da se primijeni. U tom smislu je potrebno podvući da uvjeti za ostvarivanje prava na kontakt mogu da se značajno razlikuju od jedne države do druge i da bi u nekim slučajevima sudbeni organi države gdje kontakt treba da se ostvari imali pogodnije informacije da odluče o praktičnim uvjetima pod kojim kontakt treba da se ostvari amandmani dozvoljeni ovim člankom su samo stvar izvršnog zakona i mogu ih zato, ako je potrebno, napraviti sudovi bilo koje države gdje nalog treba da se izvrši. Naravno, ovo ne isključuje mogućnost da sudovi neke države strane odbiju provedbu naloga za kontakt, pronalazeći temelj odbijanja u relevantnim međunarodnim dokumentima ili u internom zakonu te države.

114. Kada sudbeni organi države primatelja odrede, prilagode ili dodaju uvjete za izvršenje kontakta, oni ne mogu da mijenjaju temeljne elemente naloga za kontakt. Poštivanje temeljnih elemenata naloga za kontakt je veoma važno jer bi inače dva kontradiktorna naloga koja se tiču kontakta bila napravljena u dvije različite države. U svakom slučaju mogućnost data sudbenim organima države strane u kojoj prekogranični

nalog treba da se realizira da odrede ili mijenjaju uvjete provedbe i izvršenja prava na kontakt treba da se shvati kao način da se olakša provedbu prava na kontakt a ne kao njegovo limitiranje ili proširivanje. Reviziranje suštine je zabranjeno, osim ako sud ima jurisdikciju po zakonu da izmijeni nalog.

115. Prigodom utvrđivanja, prilagođavanja i dopunjavanja uvjeta za ostvarivanje kontakta, sudbeni organi naslovljene države treba da uzmu u obzir promjene okolnosti i sporazuma datih osoba. Promjena okolnosti će naravno stvoriti nove faktore koji zahtijevaju praktično prilagođavanje bez mijenjanja suštine naloga (primjerice, roditelj sa pravom na kontakt sa djetetom se preselio u drugi grad naslovljene države, osoba sa pravom na kontakt u svojim slobodnim danima ima tjedno slobodan dan pondjeljkom a ne više nedjeljom, kako je navedeno u nalogu, zahtjev da dijete pripremi važne pretrage ili medicinsko liječenje). Što se tiče sporazuma koje sačine date osobe (primjerice, sporazum koji se odnosi na osobe koje dijete ne smije da posjeti jer mogu emotivno da poremete dijete) potrebno je podsjetiti, prije svega, da te osobe treba ohrabriti da riješe prijateljski svoje sporove, i drugo, ako su se dogovorili vjerojatnije je da će se pridržavati svog dogovora.

116. Da bi izbjegli probleme koji mogu da nastanu u provedbi zaštitnih mjera i jamstva zbog razlika u pravnim sustavima država strana, sud države u kojoj se zaštitne mjere i jamstva trebaju provesti ima pravo da prilagodi zaštitne mjere i jamstva svom vlastitom zakonu da bi ih proglasio pravovaljanim. Međutim ipak bi bio obavezan da prilagodi zaštitne mjere i jamstva naložena u inozemstvu svom vlastitom zakonu do najvećeg mogućeg stupnja. Takav amandman neće biti ispitivanje naloga u suštini. Nadalje, to ne smije biti amandman "temeljnog elementa" naloga. Prilagođavanje zaštite može biti prilagođavanje elemenata ovisno o amandmanima, pod uvjetom da nisu u cijelosti ukinuti.

117. Članak 15 ove Konvencije ponavlja glavni sažetak stavka 2 članka 11 Konvencije o starateljstvu (ETS br. 105) ali rješava trenutne probleme njegove interpretacije (vidjeti komentare na članak 19 dolje).

Članak 16 – Povratak djeteta

118. Članak 16 poziva se na situacije u kojima je, sukladno nalogu za kontakt, (ovaj pojam uključuje potvrđeni sporazum sukladno članku 2 slovo b) dijete odvedeno u inozemstvo radi ostvarivanja prava na kontakt i na kraju razdoblja kontakta dijete nije vraćeno u mjesto svog stalnog boravka. Iako se ova Konvencija ne bavi priznavanjem i provedbom naloga za kontakt, članak 16 je važno dodano jamstvo za propisno izvršenje prekograničnog kontakta i stimulirat će spremnost roditelja staratelja da dozvoli takav prekogranični kontakt.

119. Nadležni organi (centralni organi, sudbeni organi, policija, socijalne ustanove, itd...) imaju obvezu da, sukladno članku 16, poduzmu sve nužne korake, ako je potrebno, da iskoriste sva raspoloživa im sredstva u okviru njihovih nacionalnih zakona da otkriju mjesto gdje se dijete nalazi i da ga vrate u mjesto gdje stalno živi.

120. Članak 16 zasniva se na ideji da je radi osiguranja povratka djeteta nužno, najprije, i gdje je primjenjivo, primijeniti relevantne međunarodne dokumente koji tretiraju

priznavanje i provedba odluka u svezi starateljstva i kontakta i ponovnog stjecanja starateljstva (stavak 1 članka 16), i kada je to prikladno, provesti zaštitne mjere i jamstva iz naloga za kontakt. Priznavanje unaprijed (vidjeti članak 14 stavak 1 slovo b) će unaprijediti i olakšati brz povratak djeteta.

121. Nadležni organi moraju da djeluju po podnošenju zahtjeva. Treba podsjetiti da članak 14 Konvencije o starateljstvu (ETS br. 105) predviđa da se zahtjevi za provedbom mogu predati jednostavnom molbom (vidjeti također Haške konvencije iz 1908. i 1996. godine).

122. Stavak 2 članka 16 također predviđa da će se odluka o povratku djeteta donijeti, kod je moguće, u roku od šest tjedana od datuma zahtjeva. U tom smislu, treba napomenuti da sukladno Preporuci br. R (91) 9 Komiteta ministara državama članicama o hitnim mjerama u obiteljskim pitanjima u slučajevima koji uključuju povratak djeteta, sudovi i druga nadležna tijela treba da poduzmu prikladne mjere da pronađu dijete i donesu punovažnu odluku u roku od šest mjeseci nakon dana na koji osoba ili dato tijelo primi kompletnu molbu. Nadalje, Preporuka br. R (99) 7 Komiteta ministara državama članicama o primjeni Europske konvencije o priznavanju i provedbi odluka koje se odnose na starateljstvo nad djecom i na ponovno stjecanje starateljstva nad djecom (ETS br. 105) preporučuje da vlade država članica "donesu odluku o priznavanju i provedbi u roku od šest tjedana od dana otpočinjanja postupka pred sudbenim organom" (stavak c Preporuke). I konačno, treba također napomenuti da će države morati uzeti u obzir odredbu Europske konvencije o ljudskim pravima, koja zahtijeva da se slučajevi završe u razumnom roku (članak 6) i zato svako kašnjenje u hitnim slučajevima koji se odnose na dijete može se smatrati nerazumnim.

Članak 17 – Troškovi

123. Sukladno članku 17, ako podnositelj uputi molbu centralnom organu neće se od njega tražiti da snosi bilo kakve troškove za usluge ovog centralnog organa čak i ako mu se molba odbije. Za razliku od Konvencije o starateljstvu (ETS br. 105) ovaj članak se samo poziva na centralne organe država strana, ali ne i na sudove. Tako troškovi sudbenog postupka i odvjetnika nisu obuhvaćeni ovim člankom. Hoće li i u kojoj mjeri biti nametnuti stranama, ovisi od internog zakona i sustava pravne pomoći date države. Međutim, države članice Vijeća Europe moraju se pridržavati odredaba članka 6 Europske konvencije o ljudskim pravima koje se odnose na pošteno suđenje i kasnije na moguće pružanje pravne pomoći ili asistencije ako priroda slučaja zahtijeva takvu pravnu pomoć ili asistenciju.

Članak 18 – Zahtjev u pogledu jezika

124. Ovaj članak prati članak 6 Konvencije o starateljstvu (ETS br. 105) i predviđa da komunikacija između centralnih organa bude radije na službenom jeziku ili jednom od službenih jezika države primatelja. Ovaj sustav teži ubrzati provedbu odluka koje dolaze iz države podnositelja u državi primatelju. Međutim, stavak 3 članka 18 uvodi mogućnost da države strane stave primjedbu na korištenje francuskog ili engleskog ali ne i oba službena jezika Vijeća Europe u molbama, komuniciranju ili drugim dokumentima koji se šalju centralnim organima u primjeni ove Konvencije. Države

mogu slobodno da se slože da koriste drugi jezik na bilateralnoj bazi ili da prihvate komunikaciju na drugim jezicima.

Poglavlje IV – Sveza s ostalim dokumentima

Članak 19 – Sveza s Konvencijom o starateljstvu

125. Članak 19 predviđa da se, u slučajevima u kojima su dvije države i države strane u ovoj Konvenciji i u Konvenciji o starateljstvu (ETS br. 105), pristupne odredbe Konvencije o starateljstvu (ETS br. 105) neće primjenjivati. Zbog razloga konzistentnosti ova Konvencija odražava glavne sadržaje stavova 2 i 3 članka 11 Konvencije o starateljstvu (ETS br. 105). U tom smislu vidjeti posebice članove 15 i 16 u Poglavlju II ove Konvencije "o mjerama za promidžbu i unaprjeđenje prekograničnog kontakta". Stavak 3 članka 13 jasno pokazuje da postoji obveza Centralnih organa da pomognu djeci, roditeljima i drugim osobama kod pokretanja postupka vezano za prekogranični kontakt. Stavak 2 i stavak 3 članka 11 Konvencije o starateljstvu (ETS br. 105) koji se interpretiraju na različite načine od strane nekih država strana, neće se više primjenjivati između država strana u ovoj Konvenciji i Konvenciji o starateljstvu (ETS br. 105).

Članak 20 – Sveza s drugim dokumentima

126. Promovirajući usvajanje u državama sa sličnim načelima koji se odnose na kontakt s djecom, ova Konvencija održava i pojačava funkcioniranje postojećih ili budućih međunarodnih dokumenta ili pravila Zajednice koji se bave ili će se baviti nezakonitim odvođenjem, starateljstvom, stalnim boravkom ili kontaktom s djecom. Konvencija sasvim jasno ne utječe na postojeće ili buduće međunarodne dokumente koji sadrže odredbe o pitanjima koja regulira ova Konvencija.

127. Dokumenti usko povezani sa ovom Konvencijom su eksplicitno pobrojani kako bi se olakšao rad stručnjaka. Jasno je da ova Konvencija promovira primjenu tih dokumenata a nikako ne prejudicira njihovu primjenu, i predstavlja pomoć u njihovoj provedbi.

128. Konvencija sadrži specifičnu referencu u stavku 3 članka 20 na pravila Zajednice i predviđa da države strane koje su članice Europske zajednice neće u svojim uzajamnim odnosima primjenjivati Konvenciju ukoliko ne postoji pravilo Zajednice koje regulira određeni predmet o kojem je riječ. Od posebne važnosti je u ovom kontekstu Pravilo Vijeća (EC) br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. godine o jurisdikciji, priznavanju i provedbi presuda u bračnim pitanjima i u pitanjima roditeljske odgovornosti za djecu od strane oba supružnika.

Poglavlje V – Amandmani uz Konvenciju

Članak 21 – Amandmani

129. Strane mogu da predlažu amandmane na odredbe ove Konvencije. O njima će biti obaviještene sve države članice Vijeća Europe, sve potpisnice, sve strane kao i sve države ili Europska zajednica i pozvane da potpišu ili pristupe Konvenciji.

130. Europski komitet za pravnu suradnju (CDCJ) će pripremiti mišljenje uzimajući u obzir stavove svih strana o predloženom amandmanu i podnijeti svoje mišljenje Komitetu ministara. Nakon razmatranja predloženog amandmana i mišljenja CDCJ-a i nakon konzultacija strana u Konvenciji koje nisu članovi Vijeća Europe, Komitet ministara može da usvoji amandman. Ovi amandmani koje usvoji Komitet ministara bit će prosljeđeni stranama na usvajanje.

Chapter VI – Završne odredbe

Članak 22 – Potpis i stupanje na snagu

131. Ova Konvencija je otvorena da je potpišu ne samo države članice Vijeća Europe već i Europska zajednica i države ne-članice Vijeća Europe (Sveta stolica), koje su sudjelovale u njenom nastanku.

132. Ako bi Zajednica postala strana, termini "država strana" ili "države strane" treba čitati u Konvenciji da se također odnose, kada je to prikladno, na Europsku zajednicu.

133. Drugi stavovi članka 22 koji se odnose na načine na koje države mogu da izraze svoj pristanak da se obvežu Konvencijom kao i oni koji se odnose na stupanje na snagu ove Konvencije, slični su završnim odredbama uvrštenim, sa potrebnim izmjenama, u druge konvencije i sporazume zaključene u okviru Vijeća Europe.

Članak 23 – Pristup Konvenciji

134. Komitet ministara može, nakon konzultacija sa stranama, da pozove svaku državu ne-članicu Vijeća ministara, koja nije sudjelovala u izradi Konvencije, da pristupi Konvenciji.

Članak 24 – Teritorijalna primjena

135. Stavak 1 članka 24 razmatra specifikaciju teritorija na koje će se ova Konvencija primjenjivati. U tom smislu, potrebno je podvući da bi bilo nespojivo sa ciljem i svrhom ove Konvencije da se iz primjene ovog dokumenta bez valjanog razloga isključe dijelovi teritorija (npr. postojanje različitih pravnih sustava koji se primjenjuju na pitanja iz djelokruga Konvencije).

136. Stavak 2 članka 24 odnosi se na proširenje primjene Konvencije na teritorije za čije su međunarodne odnose strane odgovorne ili u čije ime su ovlaštene da preuzimaju obveze.

Članak 25 – Pričuve

137. Članak 25 podrazumijeva da strane u Konvenciji imaju obvezu prema svim odredbama teksta i ne mogu da isključe primjenu nekih odredaba. Posebice, materijalna generalna načela koja se primjenjuju na naloge za kontakt (Poglavlje II Konvencije) su temeljni kako bi se olakšalo propisno ostvarivanje prava na kontakt i svaka restrikcija stvorena nekom pričuvom bila bi nespojiva sa ciljem i svrhom ove Konvencije. Osim toga, ova načela su opće prihvaćena načela dobre prakse koja se trenutno primjenjuje u

većini država: oni tvore minimum standarda, koje treba primjenjivati na jedinstven način u državama kada se radi o slučajevima kontakta. Zbog toga je ovaj članak o pričuvama uključen kako bi se izbjeglo *a contrario* interpretiranje zbog toga što ova Konvencija o tom pitanju šuti, posebice ako se uzme u obzir obvezni karakter pravila Konvencije.

Članak 26 – Otkazivanje

138. Sukladno s Bečkom konvencijom Ujedinjenih naroda o zakonu o sporazumima, članak 26 predviđa mogućnost da neka strana otkáže Konvenciju.

Članak 27 – Obavješćavanje

139. Članak 27 navodi obavijesti koje je generalni tajnik Vijeća Europe, kao depozitar Konvencije, dužan sačiniti i određuje entitete (države ili Europsku zajednicu) koje treba obavijestiti.